

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

MARKÉTA SMUTNÁ
III. ročník - prezenční studium

Obor: učitelství pro mateřské školy

**ROZVOJ ZRAKOVÉ A SLUCHOVÉ PERCEPCE U DĚTÍ
PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU
Bakalářská práce**

Vedoucí práce: Mgr. Jana Bartoňová

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedeníh pramenů a literatury.

Olomouc 1.4.2011

.....

Děkuji Mgr. Janě Bartoňové za odborné a cenné rady a za pomoc při zpracování bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 RVP PV.....	8
1.1 Vzdělávací cíle.....	8
1.2 Klíčové kompetence.....	9
1.3 Vzdělávací obsah.....	9
2 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	12
2.1 Tělesný vývoj.....	12
2.2 Motorický vývoj.....	12
2.3 Verbální schopnosti.....	13
2.4 Rozvoj poznávacích procesů.....	13
2.5 Vývoj citů a socializace.....	15
3 PERCEPCE.....	16
3.1 Základní pojmy.....	17
3.2 Výběrovost vnímání.....	18
3.3 Adaptace na podněty.....	18
3.4 Smyslový klam.....	19
4 ZRAKOVÁ PERCEPCE.....	20
4.1 Rozvoj zrakového vnímání.....	20
4.2 Vnímání barev.....	21
4.3 Zraková analýza a syntéza.....	21
4.4 Zrakové rozlišení.....	22
4.5 Zraková paměť.....	23
5 SLUCHOVÁ PERCEPCE.....	24
5.1 Rozvoj sluchového vnímání.....	24
5.2 Naslouchání.....	24
5.3 Sluchové rozlišení	25
5.4 Sluchová analýza a syntéza	26
5.5 Vnímání rytmu.....	27
5.6 Sluchová paměť.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
6 ZÁSADY PŘI NÁCVIKU ZRAKOVÉ A SLUCHOVÉ PERCEPCE.....	28
7 AKTIVITY PRO ROZVOJ ZRAKOVÉ PERCEPCE.....	29

7.1 Vnímání barev.....	29
7.2 Zraková analýza a syntéza.....	29
7.3 Zrakové rozlišení.....	31
7.4 Figura a pozadí ve zrakovém vnímání.....	32
7.5 Orientace v prostoru.....	33
7.6 Rozvoj očních pohybů.....	34
7.7 Zraková paměť.....	35
8 AKTIVITY PRO ROZVOJ SLUCHOVÉ PERCEPCE.....	36
8.1 Naslouchání.....	36
8.2 Sluchová orientace.....	37
8.3 Sluchové rozlišení.....	38
8.4 Figura a pozadí ve sluchovém vnímání.....	38
8.5 Sluchová analýza a syntéza.....	39
8.6 Vnímání rytmu.....	39
8.7 Sluchová paměť.....	40
9 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	42
9.1 Cíl a hypotéza průzkumu.....	42
9.2 Metoda průzkumu.....	42
9.3 Charakteristika průzkumu.....	43
9.4 Analýza dotazníků.....	43
ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURA	56
SEZNAM GRAFŮ.....	59
SEZNAM PŘÍLOH.....	60
ANOTACE	61

ÚVOD

Myslím si, že zrak a sluch velikou měrou ovlivňuje učení a poznávání. Proto bychom jej neměli zanedbávat, ale věnovat se jeho rozvoji již od raného věku.

Moje bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část nás seznamuje se základními informacemi k danému tématu. Je psána tak, aby byla srozumitelná pro všechny, bez ohledu na zaměření vzdělání. V části praktické jsou uvedeny zásady pro nácvik zrakové a sluchové percepce. Dále je zde zásobník her k jednotlivým oblastem. Součástí je také výzkum, který se věnuje pohledu učitelů mateřských škol na význam zrakové a sluchové percepce u dětí v jejich dalším vzdělávání a na to, jakým způsobem učitelé zrakovou a sluchovou percepci rozvíjejí.

Teoretická část obsahuje pět kapitol. První kapitola se věnuje Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání. Je zde stručný přehled toho, co RVP PV obsahuje.

Druhá kapitola je zaměřena na obecnou charakteristiku dítěte předškolního věku, na tělesný a motorický vývoj, verbální schopnosti, poznávací schopnosti, vývoj citů a socializaci.

Třetí kapitola je věnována percepci. Srozumitelně popisuje co vlastně percepce je. Jsou zde uvedeny a vysvětleny základní pojmy tohoto poznávacího procesu.

Čtvrtá kapitola se zabývá zrakovou percepcí. Představuje oblasti zrakové percepce, které by měly být v předškolním věku rozvíjeny, jak je můžeme rozvíjet a co může zapříčinit jejich oslabení.

Pátá kapitola se zabývá sluchovou percepcí a má podobnou strukturu jako kapitola čtvrtá. Jsou zde uvedeny jednotlivé oblasti sluchové percepce, možnosti jejich rozvoje a problémy při jejich oslabení.

Praktická část obsahuje kapitoly 6 - 9. Šestá kapitola se zabývá zásadami při nácviku zrakové a sluchové percepce u dětí předškolního věku. Je zde uvedeno to, co bychom neměli opomenout, jestliže chceme, aby byly činnosti efektivní.

Kapitola sedmá obsahuje zásobník her a činností k jednotlivým oblastem zrakové percepce a kapitola osmá obsahuje zásobník k oblastem sluchové percepce.

Poslední devátá kapitola obsahuje průzkumné šetření, jehož cíl je zaměřen na úroveň rozvíjení zrakové a sluchové percepce dětí v mateřských školách.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 RVP PV

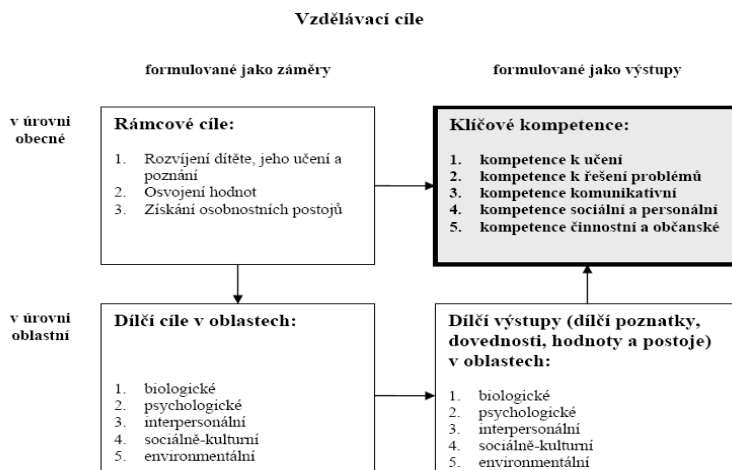
„Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato pravidla se vztahují na pedagogické činnosti probíhající ve vzdělávacích institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení. Jsou závazná pro předškolní vzdělávání v mateřských školách, v mateřských školách s programem upraveným podle speciálních potřeb dětí a v přípravných třídách základních škol.“ (SMOLÍKOVÁ, RVP PV, s. 4, 2004)

Mezi hlavní úkoly předškolního vzdělávání patří doplňovat rodinnou výchovu a zajistit dítěti dostatek podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání má obohacovat denní program dítěte a poskytovat odbornou péči. Důležitým úkolem je také vytvářet předpoklady pro další vzdělávání a podporovat individuální rozvojové možnosti dětí. (SMOLÍKOVÁ, 2004)

1.1 Vzdělávací cíle

RVP PV udává cíle a záměry osobnostně orientované předškolní výchovy. Základním cílem je, aby dítě získalo základy klíčových (pro život důležitých) kompetencí. Patří sem například zdravé sebevědomí, sebejistota, umět být samo sebou a zároveň se přizpůsobit společnosti. Pedagog by měl svoji práci zaměřovat na pomoc dětem v jejich rozvoji a učení, osvojování si hodnot, samostatnost a schopnosti projevit se a umět vyjádřit vlastní názor. (KOLLÁRIKOVÁ, PUPALA, 2010)

System vzdělávacích cílů je v RVP PV určen touto tabulkou:

„Obecné záměry vzdělávání jsou vyjádřeny pomocí rámcových cílů, výstupy pak v podobě klíčových kompetencí. Rámcové cíle se promítají do pěti vzdělávacích oblastí a získávají podobu cílů dílčích. Jejich průběžné naplňování směřuje k dosahování dílčích kompetencí, které jsou základem pro postupné budování kompetencí klíčových.“ (SMOLÍKOVÁ, RVP PV, s. 8, 2004)

Rámcové cíle jsou v RVP PV popsány takto: *„Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně očekávají.“ (SMOLÍKOVÁ, RVP PV, s. 8, 2004)*

1.2 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence představují to, k čemu by mělo směřovat veškeré vzdělávání. V kurikulárních dokumentech jsou formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, postojů a hodnot důležitých pro rozvoj a uplatnění jedince. Snahou je, aby klíčové kompetence tvořily základ vzdělávání na všech úrovních, a aby k nim směřovaly veškeré aktivity a činnosti probíhající ve vyučování. Pro předškolní vzdělávání jsou vymezeny tyto klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální a kompetence činnostní a občanské. (SMOLÍKOVÁ, 2004)

1.3 Vzdělávací obsah

„Vzdělávací obsah je v RVP PV uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí: biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální.“ (SMOLÍKOVÁ, RVP PV, s. 13, 2004) Tyto oblasti jsou nazvány - Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět. Každá z těchto oblastí zahrnuje tři vzájemně propojené kategorie: dílčí cíle (to, co pedagog u dítěte podporuje), vzdělávací nabídku (co pedagog dítěti nabízí) a

očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže). Na závěr každé oblasti jsou ještě zmíněna rizika, která mohou ohrozit úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga. (SMOLÍKOVÁ, 2004)

„Vzdělávací obsah RVP PV by měl sloužit pedagogovi jako východisko pro přípravu vlastní vzdělávací nabídky. Pedagog by ji měl ve školním (třídním) vzdělávacím programu formulovat v podobě, v jaké ji bude dětem předkládat - a to v podobě integrovaných bloků.“ (SMOLÍKOVÁ, RVP PV, s. 28, 2004) Tyto bloky se mohou vztahovat k různým tématům a mohou mít různý rozsah. Obsah by měl odpovídat stanovené vzdělávací nabídce v RVP PV. (SMOLÍKOVÁ, 2004)

Dále jsou v RVP PV vypsány základní podmínky, které je třeba při vzdělávání dětí dodržovat. Patří sem podmínky věcné, životospráva, psychosociální podmínky, organizace zajišťující chod mateřské školy, řízení mateřské školy, personální, pedagogické zajištění a spoluúčast rodičů na vzdělávání jejich dětí. (SMOLÍKOVÁ, 2004)

RVP PV vymezuje také vzdělávání dětí se speciálními potřebami a dětí mimořádně nadaných. Protože jsou zde respektovány individuální potřeby a možnosti dětí, je RVP PV východiskem i pro přípravu vzdělávacích programů jak v běžné mateřské škole, tak i ve školách s upraveným vzdělávacím programem. Rámcové cíle a záměry jsou pro vzdělávání všech dětí společné. U dětí se speciálními vzdělávacími potřebami jsou však přizpůsobovány tak, aby vyhovovaly i jejich potřebám a možnostem. (SMOLÍKOVÁ, 2004)

Také je zde uvedena autoevaluace mateřské školy a hodnocení dětí, které má docílit zjištění toho, zda vzdělávání odpovídá požadavkům uvedeným v RVP PV. Tento proces vyhodnocování by měl být průběžný a pedagog by je měl využívat ke zlepšování kvality vlastní práce, vzdělávacího procesu i podmínek, za nichž vzdělávání probíhá. Evaluace může probíhat na úrovni školy či na úrovni třídy a je zapotřebí jí zaměřit na tyto oblasti: naplňování cílů programu, kvalitu podmínek vzdělávání, způsob zpracování a realizace obsahu vzdělávání, práci pedagogů a výsledky vzdělávání. (SMOLÍKOVÁ, 2004)

Dvě předposlední kapitoly tvoří zásady pro zpravování školního vzdělávacího programu a kritéria souladu rámcového a školního vzdělávacího programu. *„Školní vzdělávací program je dokument, podle něhož by se mělo uskutečňovat vzdělávání dětí v konkrétní mateřské škole. Mateřská škola jej*

zpracovává v souladu s RVP PV a v souladu s obecně platnými právními předpisy. Školský zákon ustanovuje školní vzdělávací program jako povinnou součást dokumentace mateřské školy. ŠVP PV je dokumentem veřejným.“ (SMOLÍKOVÁ, RVP PV, s. 38, 2004) Za tvorbu ŠVP PV odpovídá ředitelka a na jeho zpracování by se měl spolupodílet pedagogický sbor. Dále by s tímto programem měli být seznámeni rodiče dětí. ŠVP PV má obsahovat: identifikační údaje o mateřské škole, obecnou charakteristiku školy, podmínky vzdělávání, organizaci vzdělávání, charakteristiku vzdělávacího programu, vzdělávací obsah a evaluační systém. (SMOLÍKOVÁ, 2004) Závěrem RVP PV jsou uvedeny povinnosti předškolního pedagoga.

Zraková a sluchová percepce je v RVP PV vymezena ve vzdělávací oblasti Dítě a jeho psychika. Tato oblast zahrnuje tři „podoblasti“ ze kterých se jedna přímo nazývá: Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace. (SMOLÍKOVÁ, 2004)

2 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Předškolní věk je období od 3 let do 6- 7 roku dítěte (tj. období vstupu do Základní školy). Toto období je delší než všechna předchozí a pro dítě má veliký význam. Právě v předškolním období dochází k velmi intenzivnímu vývoji všech duševních procesů. Dále se intenzivněji projevují individuální rozdíly mezi dětmi, dochází ke změnám v tělesných a pohybových funkcích i v emocionálním a sociálním vývoji.

2.1 Tělesný vývoj

Tělesný růst dětí se značně zpomaluje, což má za následek i pomalý nárůst váhy. Ve třech letech by dítě mělo vážit patnáct kilogramů a měřit sto centimetrů. Roční přírůstek váhy by měl být dva kilogramy. Upravuje se jak dýchání dětí, které bylo dříve zrychlené, tak i vývoj cévní soustavy, která je důležitá pro správný rozvoj psychických funkcí. Počet tepů za minutu je vyšší než u dospělého, proto je dítě mnohem unavitelnější. Na toto by si měli dát pozor všichni, kteří dítě vychovávají, protože ono samotné si svoji vyčerpanost neuvědomuje.

2.2 Motorický vývoj

„V průběhu tohoto období se zdokonalují i další mozkové funkce. To má především význam pro rozvoj motoriky. Dítě provádí spoustu nadbytečných pohybů a nedovede ještě se svou tělesnou ani duševní energií hospodařit. Pro jeho intelektuální rozvoj má největší význam zacházení s předměty praktické činnosti.“ (KREJČÍKOVÁ, *Vývojová psychologie pro učitele*, s. 48, 1987)

Dítě tohoto věku se pohybuje plně po způsobu dospělých, chodí i běhá po rovině i po nerovném terénu. Padá velmi zřídka. Zvládá také chůzi do schodů i ze schodů. Dále se rozvíjí pohybová obratnost a koordinace (přecházení po lávce, lezení po žebříku a různých prolézačkách). (SKORUNKOVÁ, 2007)

Zdokonaluje se i manuální zručnost, kterou si dítě cvičí při různých manipulačních činnostech (stavebnice, stříhání aj.). Také v kresbě dochází ke značným pokrokům. Již nejde jen o čmáranice, ale dítě se snaží na papír něco znázornit. První pokusy dětí o znázornění člověka mají podobu „hlavonožce“.

Čtyřleté dítě kreslí již realističtější znázornění. Jeho postava má již trup. Svůj výtvar dítě pojmenuje dodatečně. Kresba pětiletého dítěte má již předem stanovený úmysl a jeho výtvar je detailnější. (SKORUNKOVÁ, 2007)

2.3 Verbální schopnosti

„Jazyk je chápán a používán na úrovni, která odpovídá stupni rozvoje poznávacích procesů. Informace získané v rámci verbální komunikace jsou zpracovány způsobem odpovídajícím úrovni myšlení určitého jedince.“ (VÁGNEROVÁ, *Vývojová psychologie*, s. 113, 2000) Komunikace se zdokonaluje v obsahu i ve formě. Děti se učí nápodobou gramatická pravidla a začínají mluvit v delších větách. Přesto se v řeči ještě objevují mnohé agramatismy. Začíná zde také „druhé ptací období“. Dítě se zajímá „Jak se to dělá?“, „Proč se to dělá?“. V tomto období se objevuje i tzv. egocentrická řeč, kdy si dítě povídá samo se sebou. Předškolák komentuje svoji činnost, opravuje se. Tato řeč se postupně stává vnitřní řečí. (SKORUNKOVÁ, 2007)

2.4 Rozvoj poznávacích procesů

Dítě předškolního věku je silně ovlivněno prostředím rodiny a mateřské školy, kterou navštěvuje. Aby u dítěte docházelo k rozvoji tělesných i duševních funkcí, měla by být tato prostředí dostatečně podnětná. Děti v tomto věku jsou velice zvědavé a rodiče by si na ně měli udělat dostatek času a zodpovědět jim všechna jejich „proč?“. Vždyť jen rozhovor mezi rodiči a dětmi je velice důležitý pro rozvoj sluchového vnímání. Dítě se učí naslouchat a aktivně se zapojovat do rozhovoru.

„V procesu vývoje dítěte je smyslové vnímání zpočátku jednoduché, hrubé. Se zráním, rozvojem nervové soustavy se stává pomalu jemnějším, diferencovanějším. Pokud tento vývoj probíhá harmonicky a jednotlivé funkce nervové činnosti se rozvíjejí rovnoměrně, bývá dítě ke konci vývojového období předškolního věku připravené na výuku čtení, psaní a počítání.“ (ŽÁČKOVÁ, JUCOVIČOVÁ, *Smyslové vnímání*, s. 2, 2007) Pokud je tento vývoj nerovnoměrný, je připravenost dítěte ohrožena. V případě, že by nerovnoměrný vývoj přetrvával dále, je zde možnost vzniku specifických vývojových poruch.

Velkou roli v rozvoji vnímání u dětí hraje dramatizace, poslech, vyprávění a další aktivity. Nejen že rozvíjí fantazii, ale také je důležité pro rozvoj smyslového vnímání. Má-li dítě dostatek zvukových podnětů a procvičujeme-li s ním poslech zvuků, zpěvu, hudby, zvládne již v předškolním věku základní požadavky hudební výchovy.

„Dítě by se mělo také naučit rozkládat sluchem zachycené zvukové celky v části a zpětně je zase skládat, čili i v oblasti sluchové zvládnout proces analýzy a syntézy, aby později mohlo rozkládat slova ve slabiky a hlásky a psát je podle diktátu.“ (MATĚJČEK, *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*, s. 147, 2005)

Analýza a syntéza se objevuje i ve zrakovém vnímání, kdy dítě nezajímá jen celá věc, ale i její části. Oblíbenou hračkou dětí v tomto věku může být puzzles nebo lego. Rozvíjí se i chápání prostorových vztahů. Dítě chápe pojmy nahoře, dole, blízko, daleko a učí se rozlišovat vpravo a vlevo. Pomaleji se rozvíjí chápání pojmu času. Dítě žije přítomností, časové pojmy minulosti a budoucnosti nemají přesnější obsah.

Zvláštní postavení ve vývoji poznávacích procesů má fantazie, která je v tomto věku nejvíce živá a tvořivá. Dítě si oživuje předměty kolem sebe. Později si vytváří nové fantazijní představy, které mají nahradit realizaci jeho přání. Nápodoba však není přesná, protože se v ní projevuje nápaditost dítěte, které si mimo jiné představuje neskutečné závěry. Dítě si rádo představuje příběhy, ve kterých je hlavním hrdinou. Toto vymyšlení se nazývá konfabulace a je typické pro tento věk dětí. S nástupem do školy tato bájeví lhavost vymizí.

Hlavní činností tohoto věku dětí je hra. Dítě se zaměřuje na zkoušení sociálních rolí. Oblíbenou hrou dětí je obvykle hra na maminky a tatínky, na obchod, na lékaře aj. V těchto hrách děti napodobují zážitky ze všedního života. Současná hra má velký význam pro sociální dovednosti. Pobyt mezi vrstevníky přispívá ke zdravému duševnímu vývoji. Děti se učí spolupráci, komunikaci a sebeprosazení. Důležité jsou i závodivé hry, ve kterých se dítě učí smířovat s prohrou. Dítě poznává svoji roli ve společnosti. Učí se respektovat přání druhých, podělit se s kamarády nebo sourozenci. Ví, které jeho chování bude ohodnoceno záporně, které kladně.

Kolem čtyř let se vývoj myšlení dostává z úrovně předpojmové (symbolické) na vyšší úroveň názorného, intuitivního myšlení. Myšlení dítěte však stále ještě nerespektuje plně zákony logiky. „*Usuzování je vázáno na konkrétní vnímanou*

skutečnost. Předškolák už umí například vyvozovat závěry, čeho je víc a čeho méně, ale tento úsudek je závislý na vnímání tvaru, velikosti apod. Pokud dítě vidí dvě stejné skleničky naplněné stejným množstvím korálků, z nichž obsah jedné skleničky je před zrakem dítěte přesypán do jiné sklenice užšího tvaru, myslí si, že v užší sklenici je více korálků, protože sloupec dosahuje větší výšky.“ (SKORUNKOVÁ, Úvod do vývojové psychologie, s. 39, 2007) Dítě se na věci kolem sebe ještě nedokáže dívat z jiného hlediska, než ze svého. Myšlení je stále ovlivněno dětskou fantazií. Například slunce večer zapadá, protože chce spát.

Zatímco na začátku předškolního období je paměť dítěte neúmyslná a pamatuje se jen to, s čím je nějak citově spjato, v druhé polovině se objevuje úmyslné zapamatování, díky kterému je dítě schopno vyřídít jednoduchý vzkaz, naučit se písničku atd. Důležitou roli zde hraje vlastní prožitek. Dítě si pamatuje různé události a zážitky, začíná chápat logické souvislosti.

2.5 Vývoj citů a socializace

Také vývoj citů se proměňuje. Dříve bylo dítě značně labilní a impulzivní. Nyní je potřeba jej vést k ovládnutí a citové kontrole. Z hlediska dalšího vývoje dětí je žádoucí kladné naladění a reakce. Proto je pro dítě důležitá hra, u které prožívá radost a uspokojení. Negativní city se objevují nejčastěji ve spojitosti s neúspěchem nebo překážkami v činnosti a projevují se především mrzutostí a zlostí. Dítě již dokáže rozlišit co je dobré a co zlé, umí zhodnotit svoje chování, ve kterém se objevují prvky kritičnosti. (KURIC, VAŠINA, 1987)

V sociální oblasti je stále prvořadý vztah k dospělému, zejména k rodičům. Dítě se v jejich přítomnosti potřebuje cítit bezpečně a nacházet u nich lásku a porozumění. Pokud dětem tyto stabilní citové vztahy u rodičů nebo vychovatelů chybí, dochází k citové deprivaci. (KURIC, VAŠINA, 1987)

3 PERCEPCE

Jednou ze základních potřeb každého člověka je poznání. K tomu je člověk vybaven mnoha schopnostmi, které se rozvíjí již od raného věku. Právě v předškolním období dochází k velmi intenzivnímu vývoji poznávacích procesů. Kognitivní psychologie udává, že proces poznávání závisí na třech základních schopnostech. Schopnosti soustředit se, schopnosti pamatovat si a schopnosti co nejpřesněji přijímat a zpracovávat informace, které na nás působí. To vše utváří dokonalé vnímání, které je jednou z nejdůležitějších činností v psychice člověka. Díky vnímání se člověk orientuje ve svém prostředí a poznává to, co v určitém okamžiku působí na jeho smysly. Dále díky vnímání poznává člověk sebe samotného, poznává svůj vnitřní svět, pohyby svého těla a další. Díky tomu, že vnímáme svět kolem nás, je usměrněno naše chování.

„Základní schopností poznávání je vnímání, které je založeno na smyslovém zobrazení reality. Vnímání je poznávání přítomnosti, aktuální situace, které je založeno na přímém kontaktu s poznávanými objekty. Lze jej chápat jako komunikaci člověka s okolním prostředím, v jejím širším významu. Člověk z okolního světa přijímá informace, které jsou relativně přesnými obrazy skutečnosti, a nějakým způsobem na ně reaguje. Jaké tyto informace budou, závisí na typu jednotlivých smyslových orgánů, specializovaných na percepci určitých podnětů.“ (VÁGNEROVÁ, Psychologie, s. 10-11, 2001)

Při procesu vnímání se do vědomí jedince dostává obraz objektivní reality. K tomu abychom byli schopni tento obraz rozpoznat, musí dojít k přizpůsobení příslušných sensorických systémů. Člověku se zpočátku vytváří nepřesné obrazy, které se upravují dosavadními zkušenostmi, emočním rozpoložením a dalšími podněty. (KURIC, VAŠINA, 1987) Vnímání je tedy způsob poznávání, které zahrnuje nejen percepci různých podnětů, ale i jejich výběr, zpracování a interpretaci významu. Na zpracování získaných informací se podílejí i další poznávací procesy jako je pozornost, paměť, myšlení aj. To znamená, že vnímání je pouze jednou ze složek komplexního poznávání. Dále se ve vnímání uplatňují i další psychické procesy, které nemusí mít jen poznávací charakter. Například převažující smutná nálada může způsobit, že svět vnímáme jako ošklivý. Vzhledem k tomu, že na vnímání nepůsobí jen kvalita samotného podnětu, ale i

osobnost vnímajícího člověka, jeho vlastnosti, zkušenosti a aktuální stav, nebývají vjemy dvou lidí zcela totožné. (VÁGNEROVÁ, 2001)

Proces vnímání má dvě stadia. Stadium senzorké (smyslové), spočívá v přijetí informací z okolí, popřípadě z nitra těla, prostřednictvím smyslových orgánů, jež jsou podrážděny různými podněty. Na vzniku každého vjemu se podílí více analyzátorů. Jeden z nich však obvykle převažuje a právě podle něj dostává příslušný vjem název: zrakový, sluchový, chuťový, atd. Toto podráždění je pak vedeno po nervových drahách do mozku. Jde o fyziologické procesy, které pokračují v mozku. Výsledkem senzorkého stadia vnímání, které se nazývá čítí, jsou nejjednodušší vjemy, počítky. V druhém, syntetickém stadiu jsou pak počítky zpracovány do větších celků, takže vnímáme předměty a jejich pohyby, jejich změny a jejich vzájemné vztahy. (ŘÍČAN, 2009)

3.1 Základní pojmy

Jak již bylo zmíněno, vnímání se uskutečňuje za pomoci orgánů nazývajících se analyzátoři, jejichž činnost se nazývá čítí. Termín analyzátor pochází od slova analýza (tj. rozložení na části). Vnímání totiž rozkládá a rozlišuje jednotlivé části a znaky jevů. Nejen že vnímáme celkový obraz lesa, písničky, květiny, ale vnímáme i jednotlivé vůně, barvy atd. Vnímání tedy zahrnuje analýzu a syntézu. (ČÁP, ČECHOVÁ, ROZSYPALOVÁ, 1992) *„Vnímáme tedy celé předměty a děje a také jejich části, dílčí znaky. K rozlišení těchto dvou stránek vnímání slouží pojmy vjem a počitek. Vjem je výsledek psychického procesu vnímání. Zobrazuje celý předmět nebo složitý děj působící právě na naše smyslové orgány. Příkladem může být vjem jablka, vjem vlněných šatů, vjem skleněné vázy. Naproti tomu počitek znamená obraz některého jednotlivého znaku předmětu nebo děje. Příkladem může být počitek červené barvy, nakyslé chuti, počitek tepla, chladu atd.“* (ČÁP, ČECHOVÁ, ROZSYPALOVÁ, *Obecná psychologie pro 1. ročník středních pedagogických škol*, s. 127, 1992)

Jestliže má dojít ke vniku počítka, musí podnět dosáhnout určité intenzity. Nejmenší velikost podnětu, která vyvolá počitek, nazýváme absolutní práh počítka. Vnímání se mezi lidmi liší také tím, jaké rozdíly mezi podněty téhož druhu umí rozlišit. Například malíř umí rozlišit více odstínů modré barvy než laik. Rozdílový práh je tedy nejmenší rozdíl podnětů téhož druhu, který dokážeme rozlišit.

3.2 Výběrovost vnímání

Na naše smysly působí v každou chvíli velké množství podnětů z našeho okolí. Všechny však nemůžeme vnímat zároveň a ve stejné míře, proto se naše nervová soustava brání přetížení a dochází k výběrovosti vnímání. Při tomto jevu dochází k rozdělení toho, co chceme poznat více a co méně. Výběrovost vnímání je obvykle ovlivněna vlastnostmi vnímajícího člověka, jeho zájmy, potřebami a city.

Podnět, který vnímáme zřetelněji, pozorněji a přikládáme mu větší význam, se nazývá figura. Vše ostatní tvoří v daném okamžiku pozadí. Figura a pozadí se mohou střídát. *„Soustředování na figuru při vnímání a zatlačování jejího okolí do pozadí nazýváme zaměřenost vnímání. Vyčlenění figury z pozadí umožňuje lépe ji vnímat. Čím více vnímaný předmět kontrastuje s pozadím (velikostí, barvou, osvětlením, zvukem, pohybem, klidem atd.), tím snáze a lépe je vnímán. A naopak, čím více s prostředím splývá, tím obtížněji, náročnější a také méně přesné je jeho vnímání.“* (ŠTEFANOVIČ, *Psychologie pro gymnázia a pedagogické školy*, s. 118, 1976) Tato výběrovost ve vnímání není typická pouze pro vnímání zrakové, ale uplatňuje se také při vnímání sluchovém. Dítě předškolního věku vnímá spíše celek. Má problém odlišit to, co je podstatné a co není. Obvykle si všímá jednotlivých detailů podle toho, jak jsou nápadné dle barvy, velikosti, hlasitosti aj. Pro nácvik čtení, poslechu a dalších činností je však odlišení figury od pozadí a soustředění pozornosti na figuru nezbytné.

Při vnímání zrakových podnětů dochází zároveň k jejich uspořádání. Celek je rozčleněn na objekt, který nás zajímá a jeho okolí. Jde o schopnost soustředit se na potřebný zrakový podnět. Při oslabení této schopnosti mohou mít děti problém při prohlížení složitějších obrázků nebo později při čtení. Rozpoznání figury a pozadí při sluchovém vnímání se zaměřuje spíše na zaměření pozornosti a vyčlenění zvuků z pozadí. Například při rozhovoru se soustředíme na hlas druhého a přestáváme vnímat ostatní zvuky z našeho okolí. Jde o schopnost dokázat se soustředit na určitý sluchový podnět. Čím více sluchových podnětů se nám dostává v jedné chvíli, tím obtížnější je zaměření pozornosti na určitý sluchový vjem. Děti, které mají tuto schopnost oslabenou, mohou být považovány za nesoustředěné a neposlušné. Oslabení tohoto vnímání se může projevovat obtížemi při soustředění na mluvené slovo a špatným reagováním na pokyny dospělého. (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, 2010)

Při rozvíjení výběrovosti vnímání je vhodné zařazovat do činností dětí prohlížení obrázkových knih s vyhledáváním a pojmenováváním jednotlivých objektů, vyhledávání částečně ukrytých objektů v obrázcích, práce s pracovními listy, kde se dva pro dítě známé objekty překrývají. Mezi vhodné činnosti zaměřené na rozvoj sluchové výběrovosti patří vyhledávání slova nebo slabiky ve čteném příběhu (např. děti mohou tlesknout, když uslyší určené slovo), hra „Všechno léta co peří má“ a mnoho dalších. (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, 2007)

3.3 Adaptace na podněty

Adaptace neboli přizpůsobení je změna smyslové citlivosti u jedince, ke které dochází, pokud se podnět změní nebo působí v delším čase. Například při koupání nám voda po chvíli nepřipadá tak studená, jako v prvním okamžiku. Naše oči si přivyknou na ostré světlo, které jim zpočátku vadilo aj. Nejlepší adaptace je na tepelné, čichové, chuťové a zrakové podněty. Naopak mála je adaptace na podněty sluchové a bolestivé.

3.4 Smyslový klam

Lidské vnímání je významně ovlivněno zkušeností, pamětí, myšlením, nejrůznějšími psychickými procesy a vlastnostmi. *„Tím se značně zdokonaluje. Na druhé straně však zkušenosti, myšlení, city aj. mohou vést také k některým klamům a omylům ve vnímání. To, co jsme již někdy vnímali, poznáme i tehdy, je-li současný podnět neúplný nebo zachytíme-li jen jeho část. To je způsobeno právě minulou zkušeností.“* (ČÁP, ČECHOVÁ, ROZSYPALOVÁ, *Obecná psychologie pro 1. ročník středních pedagogických škol*, s. 130, 1992)

Smyslové klamy neboli zkreslené vjemy vznikají působením našich smyslů. Vnímáme podle zkušeností, podle toho co již z minulosti víme, proto si doplňujeme neúplné a nejasně zachycené celky. Zdrojem těchto klamů bývá nejčastěji chybná interpretace perspektivy nebo obrazy, které mají více významů. Další variantou zkresleného vnímání jsou iluze. Vjem je deformován na základě našeho aktuálního psychického stavu a působením citů.

4 ZRAKOVÁ PERCEPCE

Zraková percepce je již od raného věku velice důležitá pro poznávání světa, protože zrakem přijímáme nejvíce informací z našeho okolí. Dále je také důležitým prostředkem komunikace. Ovlivňuje rozvoj řeči, vizuomotorické koordinace, prostorové orientace a základní matematické představy.

Zrak má dominující postavení ve vnímání. *„Zrak nám umožňuje poznávat předměty na značnou vzdálenost- vidíme barvu, tvar, velikost předmětů a jejich rozmístění v prostoru. Při kreslení, psaní, čtení, při mnoha pracích a činnostech kontrolujeme průběh a výsledky činnosti především zrakem.“* (ČÁP, ČECHOVÁ, ROZSYPALOVÁ, *Obecná psychologie pro 1. ročník středních pedagogických škol*, s. 128, 1992)

Zrakové vnímání zahrnuje tyto schopnosti: schopnost orientace v prostoru, schopnost pravolevé orientace, schopnost orientace v tělesném schématu, schopnost pohybu očí na řádku, schopnost zrakového rozlišování, schopnost zrakové analýzy a syntézy a zrakovou paměť. (ŽÁČKOVÁ, JUCOVIČOVÁ, 2007)

4.1 Rozvoj zrakového vnímání

V předškolním věku je velice důležité rozvíjet zrakové vnímání pro získávání, zpracování a uchopování informací z okolního světa. *„Symboly tohoto věku mají podobu obrázků. Zkreslené, neúplné zrakové vnímání, ať již na úrovni zachycení, zpracování nebo uchopování informací, negativně ovlivňuje poznávání světa, způsob myšlení. Jeho oslabení v předškolním období se odrazí později ve školním věku do obtížného vnímání abstraktních symbolů. Vzhledem k tomu, že písmena a číslice jsou abstraktními symboly, promítá se tak deficit zrakového vnímání právě do čtení, psaní a počítání.“* (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, *Diagnostika dítěte předškolního věku*, s. 15, 2007)

Mezi oblasti, které by měly být v tomto věku rozvíjeny, patří: vnímání barev, zraková analýza a syntéza, zrakové rozlišení a zraková paměť. Také nesmíme zapomenout na rozpoznání figury a pozadí, o kterém již bylo zmíněno v kapitole vnímání (viz. 3.2 Výběrovost vnímání).

4.2 Vnímání barev

Při nástupu do mateřské školy (tj. obvykle ve třech letech) dítě nepozná více barev než tři až čtyři základní. Mezi tyto barvy patří červená, zelená, žlutá a modrá. Teprve v dalších letech se citlivost pro vnímání barev zdokonaluje. (KREJČÍŘOVÁ, 1987) Předškolní dítě by již mělo umět pojmenovat doplňkové barvy, a je vhodné ho učit rozlišovat i odstíny barev. Dítě by mělo znát pojmy světlá a tmavá.

Při nácviu vnímání barev je vhodné pracovat s konkrétními předměty. Vhodné jsou různé kostky, stavebnice, hračky a další předměty v základních barvách, se kterými se dítě běžně setkává.

4.3 Zraková analýza a syntéza

Vnímání se uskutečňuje na základě analyticko-syntetické činnosti analyzátorů. Analýza a syntéza neboli část a celek spočívá v rozkládání celku na části, a naopak skládání části na celek. Pro dítě předškolního věku je charakteristické vnímání se zaměřením spíše na celek. Po pátém roce by mělo začít vnímat nejen celek, ale i jeho jednotlivé části (umět rozlišit části a z nich složit celek).

Schopnost analyzovat a syntetizovat zrakem se promítá do schopnosti čtení i psaní a tvoří důležitý předpoklad pro její zvládnutí. Například ve formě diktátu, přepisování a opisování. Mezi projevy oslabené nebo nevyzrálé zrakové analýzy a syntézy patří nezáměr o puzzle, skládky, potíže s dokreslováním obrázků.

Při nácviu této schopnosti můžeme využívat různé stavebnice, puzzle a rozstříhané obrázky. Ty děti skládají nejdříve s předlohou, poté bez předlohy. Vhodné je zvolit také nejdříve obrázky barevné, potom černobílé. Obrázky nebo pohlednice stříháme nejdříve na menší počet částí. Schopnost analyzovat a syntetizovat zrakem se dá cvičit i za pomoci obrázků, které musí dítě dokreslovat, dolepotat či označit díl, který k dokončení obrázku chybí. (ŽÁČKOVÁ, JUCOVIČOVÁ, 2007)

4.4 Zrakové rozlišení

Zrakové rozlišení neboli diferenciacie úzce souvisí s konstantností ve vnímání. Ta souvisí s chápáním trvání předmětů. Konstantnost označuje skutečnost, že stejný předmět poznáváme vždy, bez ohledu na to, v jaké poloze, vzdálenosti a situaci ho vnímáme. Vjemy velikosti, tvaru, světlosti a barvy známých předmětů zůstávají konstantní, i když se objekty vnímání mění. Například talíř vnímáme stejně kulatý z různých úhlů pohledu, ačkoli by měl tvořit různé formy elipsy. Toto je ovlivněno vlivem našich minulých zkušeností, které nám usnadňují aktuálně se orientovat v prostředí.

Zrakové rozlišení souvisí s barvou, velikostí, tvarem a různými polohami předmětu. Proto musí mít dítě zkušenosti s orientací v prostoru. Abychom mohli porovnat dva prvky, musíme si uvědomit, které části mají shodné a které nikoliv.

„Pro rozvoj zrakového rozlišování jsou vhodné takové pracovní listy, v nichž dítě například hledá obrázek odlišný od ostatních velikostí, detailem, tvarem, horizontální či vertikální polohou; kde posuzuje shodu či odlišnost dvojice obrázků; přiřazuje objekt ke stínu; vyhledává dva shodné tvary; hledá, v čem se dva komplexnější obrázky liší (co na druhém obrázku chybí).“ (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, *Školní zralost*, s. 4, 2010)

Dítě je nejprve schopno odlišit výrazně odlišný prvek. Postupně s věkem se zrakové vnímání zlepšuje a dítě dokáže postřehnout i méně výrazné rozdíly. Dále si dítě začíná uvědomovat polohu předmětu v prostoru. Nejdříve umí rozlišit hornodolní postavení a později i pravo-levé postavení.

Nutné je také rozvíjet vnímání pořadí. Při čtení potřebujeme sledovat text odshora dolů a zleva doprava. Dítě si musí uvědomovat posloupnost. V předškolním věku je potřebné učit děti číst a řadit obrázky zleva doprava.

Nevyzrálá nebo oslabená zraková diferenciacie se může u dítěte projevovat zrcadlením písmen (písmena jsou napsaná horizontálně nebo vertikálně převrácena) a záměnou písmen, která se liší detailem (např. m, n). Dalším problémem může být záměna číslic lišících se hornodolním nebo pravo-levým postavením (např. 6,9; b,d; b,p). (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, 2010)

4.5 Zraková paměť

„Již od kojeneckého věku se rozvíjí schopnost znovu poznávat zrakové podněty, rozvíjí se zraková paměť. Většina desetiměsíčních dětí (některé i dříve) znovu poznává jednotlivé předměty. Přesnost a zapamatování si zrakově vnímaných objektů má významný vliv pro myšlení dítěte. Ve školním věku tato schopnost umožní mimo jiné správně si zapamatovávat a vybavovat symboly-písmena, číslice.“ (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, *Diagnostika dítěte předškolního věku*, s. 14, 2007) Zapamatování těchto symbolů je důležité nejen pro čtení a počítání, ale i pro udržení si informací v paměti po určitou dobu a poté ji reprodukovat. Tato schopnost je důležitá pro učení (vybavení si, co bylo napsáno v sešitě, učebnici). Principem nácviku zrakové paměti je krátká expozice předmětů či obrázků, které potom dítě vyjmenovává nebo kreslí. (ŽÁČKOVÁ, JUCOVIČOVÁ, 2007)

Zrakovou paměť můžeme posilovat povídáním si s dětmi o různých zážitcích, co viděly v zoo, v divadle. Dále můžeme využívat Kimovy hry v různých obměnách, pexeso, kreslení či modelování podle předlohy, hra na zrcadlo aj.

5 SLUCHOVÁ PERCEPCE

Sluch je jedním z prostředků komunikace, který v předškolním věku významnou měrou ovlivňuje rozvoj řeči a tím i myšlení. Pokud by dítě mělo oslabené sluchové vnímání, mohou u něj po zahájení školy nastat problémy ve čtení, psaní a zapamatování si. Oslabení sluchového vnímání se může projevovat častým nepochopením instrukcí, otáčením na hovořícího, odezíráním ze rtů, natáčením jednoho ucha ke zdroji zvuku.

Sluchové vnímání zahrnuje tyto schopnosti: schopnost sluchové orientace, schopnost sluchového rozlišování (zvuků, tónů, hlásek, slabik, slov a vět), vnímání a reprodukci rytmu, schopnost sluchového zapamatování a schopnost sluchové analýzy a syntézy. (ŽÁČKOVÁ, JUCOVIČOVÁ, 2007) Vždy však myslíme na to, že se tyto oblasti vzájemně prolínají.

5.1 Rozvoj sluchového vnímání

„Sluchové podněty vnímá již plod v prenatálním období, různé zvuky vyvolávají pohybovou reakci. Po narození reaguje dítě na hlas matky, který je záštitou bezpečí, nebo naopak ostré zvuky (bouchnutí, tlesknutí) vyvolávají úlek. Okolo třetího až čtvrtého měsíce se otáčí za zdrojem zvuku, lokalizuje zvuk. Lokalizace sluchových podnětů se mimo jiné podílí i na rozvoji prostorové orientace, Před prvním rokem rozumí jednodušším pokynům, častěji používaným slovům, udělá ham (otevře pusou), ukáže, jak je veliké, udělá pápá apod.“ (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, *Diagnostika dítěte předškolního věku*, s. 40, 2007)

Při rozvoji sluchové percepce jako podkladu pro čtení a psaní se zaměřujeme zejména na rozvoj těchto schopností: naslouchání, sluchové rozlišení, sluchová analýza a syntéza, vnímání rytmu, sluchovou paměť a rozlišení figury a pozadí (viz. 3.2 Výběrovost vnímání).

5.2 Naslouchání

Naslouchání je schopnost, která úzce souvisí s vývojem řeči, koncentrací pozornosti i odlišením figury a pozadí. Než dítě nastoupí do školy, je důležité, aby dokázalo pozorně vyslechnout pohádku, vyprávění aj. Na rozvoji naslouchání se

významně podílí i přístup rodiny. Rodiče by si měli umět povídat se svými dětmi, umět jim naslouchat a zodpovídat všechny otázky. V prostředí, kde se dítě setkává se čtenou pohádkou, vyprávěním a vzájemným nasloucháním v omezené míře nebo vůbec, se tato schopnost rozvíjí velice pozvolna. Práce ve škole je však dovedností naslouchat významně ovlivněna. Dítě potřebuje umět naslouchat učiteli a porozumět mu. (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, 2010) Dále je také důležité, aby dítě umělo naslouchat a rozlišovat zvuky ze svého okolí. Tato schopnost úzce souvisí se sluchovým rozlišováním a sluchovou analýzou a syntézou.

Pokud má dítě oslabenou schopnost naslouchání, může u něj docházet k těmto projevům: potíže v komunikaci, potíže naslouchat instrukcím a nezájmem o čtené pohádky a vyprávění. Do oblasti činností na rozvoj naslouchání zařazujeme záměrné naslouchání zvukům jak přirozeným, tak i uměle vytvořeným. Děti mohou například naslouchat zvukům svého těla (kručení v břiše, dýchání), vnímat zvuky v místnosti (tikot hodin, bzučení mouchy) a venkovní zvuky (štěkot psa, projíždějící auto). Mezi další činnost patří například napodobování zvuků, přiřazování zvuků. Umění naslouchat je velice důležité i pro orientaci v prostoru. Tuto schopnost můžeme nacvičovat například lokalizací zdroje zvuku (odkud zvuk přichází, co může být zdrojem zvuku).

5.3 Sluchové rozlišení

„Sluchové rozlišování je důležité pro vývoj řeči, výslovnosti; ve škole potom pro psaní a čtení. Pro správnou výslovnost musí dítě odlišit jednotlivé hlásky-sykavky, měkké a tvrdé souhlásky, krátké a dlouhé samohlásky. Diferenciace je stejně významná pro psaní a čtení. Pokud je hláska chybně rozlišena, je posléze i chybně napsána nebo přečtena. Rozlišení slabik di-ti-ni, dy-ty-ny podstatně ovlivňuje uplatnění gramatických pravidel dosazení správného tvaru u vzorů podstatných a přídavných jmen. Rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek úzce souvisí s vnímáním rytmu.“ (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, Školní zralost, s. 32, 2010)

Oslabená a nevyzrálá sluchová diferenciace se může u dítěte projevovat obtížemi ve výslovnosti, obtížemi v poznávání známých zvuků a špatným rozlišováním obdobných zvuků. Ve škole má poté dítě problémy s psaním a čtením.

Při nácviu sluchového rozlišování můžeme využívat porovnávání neřečových zvuků, řečových zvuků, rozlišování tónů (dle výšky, délky). Dále jsou vhodná cvičení na rozlišování měkkých a tvrdých slabik (di -ti ni, dy-ty-ny), izolovaných slabik (di-dy), rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek, znělých a neznělých hlásek aj. Napomáhat si můžeme zpočátku i přehnanou výslovností, hlasitým vyslovováním a uvědoměním si polohy mluvidel.

5.4 Sluchová analýza a syntéza

Pokud dítěti něco sdělujeme, zpočátku vnímá větu jen jako zvukovou jednotku, nezávisle na tom zda je krátká či dlouhá. Postatou je informace. Až po čtvrtém roce je dítě schopno rozlišit jednotlivá slova. Pokud s dítětem procvičujeme rytmizaci, říkáme říkanky, rozpočítadla, začíná v tomto věku členit slova na slabiky a postupně se rozvíjí sluchová a analýza a syntéza. (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, 2007) *„Okolo pěti let dítě vyděluje jednotlivé hlásky, nejprve jsou to počáteční hlásky slov, později koncové hlásky. Uvědomit si postavení hlásky uprostřed a posléze rozhláskovat celá slova je proces dlouhodobější.“* (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, *Diagnostika dítěte předškolního věku*, s. 40, 2007)

Schopnost sluchové analýzy a syntézy je pro dítě nezbytná při nástupu do školy.

„Pokud chceme napsat text, musíme rozlišit hranice slov, vyčlenit jednotlivá slova z vět. Poté si uvědomit jednotlivé slabiky a posléze jednotlivé hlásky, ze kterých se slovo skládá (analýza). Při čtení potřebujeme z hlásek složit slabiku, ze slabik slova (syntéza).“ (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, *Školní zralost*, s. 32, 2010)

Pokud má dítě oslabenou sluchovou analýzu a syntézu, čtení je pomalé, namáhavé a dítě obtížně vnímá obsah čteného. Stejně je tomu tak i u psaní. Mezi další problémy, které se objevují při oslabení a nevyzrálosti sluchové analýzy a syntézy, patří potíže s určením rýmujících se dvojic, s roztleskáním slabik ve slově, špatná výslovnost delších slov aj.

Při nácviu sluchové analýzy a syntézy bychom se nejprve měli zaměřit na rozkládání vět na slova a naopak a poté se můžeme věnovat rozkladu slov na slabiky a naopak. Vhodné je také vytleskávání spojené s hlasitým odříkáváním po jednotlivých slabikách. Nejtěžší ze sluchové analýzy a syntézy je pro děti rozklad slov na jednotlivé hlásky a obráceně. Nejprve, bychom se měli zaměřit, na určování hlásky na začátku slova. Až po tom co dítě tento úkol zvládne,

přecházíme k určování poslední hlásky a poté k určování hlásek v celém slově. Vhodnou hrou, kterou můžeme k tomuto procvičování využít je slovní fotbal. (ŽÁČKOVÁ, JUCOVIČOVÁ, 2007) Dále můžeme využít hledání a vymyšlení rýmů. Při této činnosti můžeme využívat přiřazování dvojice obrázků nebo předmětů, jejichž názvy se rýmují. Můžeme hledat co nejvíce slov na určené písmeno, porovnávat, které slovo je delší (had×hadice...) aj.

5.5 Vnímání rytmu

Vnímání rytmu je pro dítě velmi důležité, protože má vliv na mnoho každodenních i školních dovedností. Kromě hudební výchovy ovlivňuje i čtení a psaní. Významný dopad má také na rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek. (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, 2010)

Oslabené vnímání rytmu se může u dítěte projevovat obtížným učením básniček, říkanek a rozpočítadel. Potíže může mít dítě také s roztleskáním slabik ve slově. Při rozvoji vnímání a reprodukce rytmu můžeme využívat zpívání, hra na nástroje (velice vhodné jsou tzv. Orffovy nástroje), vytleskávání, vydupávání, vyťukávání rytmu, aj.

5.6 Sluchová paměť

Proto, aby dítě mohlo po nastoupení do školy úspěšně zvládat učení, je velice důležité rozvíjet již od raného věku sluchovou paměť. Dítě musí zvládat zachytit, zpracovat a uchovat informace přicházející sluchovou cestou. Musí zvládnout zachytit a zapamatovat si pokyny ke své práci.

Narušená či nedostatečně rozvinutá sluchová paměť může dítěti způsobovat řadu problémů. Má potíže s osvojováním říkadel, básniček, zapamatováním textu písní. Nepamatuje si pokyny učitele, postupy práce. Potíže může mít také ve sluchové analýze a syntéze. Zapomíná začátky či konce slov. Není schopno si vyslechnout a zapamatovat pohádku. Vhodnými činnostmi na rozvoj sluchové paměti je nejen učení básniček, písniček, ale i různé hry jako jsou „Jel dědeček na výlet a vzal si s sebou...“ nebo hra na rozvíjení vět, kdy paní učitelka zadá holou větu a každé dítě postupně přidává další slovo a větu rozvíjí.

II PRAKTICKÁ ČÁST

6 ZÁSADY PŘI NÁCVIKU ZRAKOVÉ A SLUCHOVÉ PERCEPCE

Z teoretické části již máme přehled o tom, které schopnosti zahrnuje zraková, a které sluchová percepce. Nyní, v praktické části, bych ráda uvedla některé činnosti pro rozvoj těchto schopností. Aby tyto činnosti vedly k požadovaným výsledkům, musíme dodržovat určité podmínky. Mějme na paměti, že všechny schopnosti zrakové percepce a všechny schopnosti sluchové percepce se vzájemně prolínají a pokud má dítě problém s některou ze schopností, tento nedostatek se projeví i v ostatních schopnostech.

Vždy musíme dítěti zadání úkolu dostatečně objasnit a ověřit si, zda mu rozumí. Je důležité, aby dítě neprovádělo cvičení bezmyšlenkovitě a aby vědělo, v čem je mu prospěšné. Je třeba odhadnout míru obtížnosti pro dané dítě a postupovat vždy od nejjednodušších úkolů po nejtěžší. Rychlost plnění úkolu musí být podřízena pracovnímu tempu dítěte. S dítětem pracujeme pravidelně, snažíme se, aby se na práci plně soustředilo a pokud tomu tak není, pracujeme v kratších časových úsecích. Při práci se plně věnujte dítěti a přerušete ostatní činnosti. Nepospíchejte a nechte dítě, aby si promyslelo každé řešení úkolu. „*Dítě vedeme k systematické práci, tj. k vzájemnému porovnávání v řadě, sledování tvarů zleva doprava (tím podporujeme směr sledování textu, tak jak to dítě bude potřebovat při čtení), k pokračování na následném řádku. Snažíme se předcházet a zamezit náhodnému, chaotickému vyhledávání v celé stránce.*“ (BENÁŘOVÁ, *Rozvoj zrakového vnímání pro děti od 3 do 5 let*, s. 64, 2009) V neposlední řadě bychom neměli šetřit pozitivním hodnocením, protože tato zpětná vazba je pro dítě motivující pro další práci.

7 AKTIVITY PRO ROZVOJ ZRAKOVÉHO VNÍMÁNÍ

Nejméně třetina všech smyslových informací jsou informace zrakové. V rozvoji zrakového vnímání není riziko nedostatku zrakových vjemů, ale spíše v nadbytku zrakových informací a v jejich kvalitě. (KUTÁLKOVÁ, 2005)

V této kapitole je uveden zásobník her k jednotlivým oblastem zrakové percepce.

7.1 Vnímání barev

Nejdříve učíme dítě rozeznat základní barvy, tj. žlutá, zelená, červená, modrá. Poté zařazujeme další barvy. Až má dítě zvládnuté poznávání barev, začneme s rozlišováním odstínů. Tím, že pojmenováváme barvy my, pomáháme dítěti spojit a upevnit si barvy a jejich názvy. Ke snazšímu zapamatování můžeme dítěti pomoci také přirovnáváním (zelená jako tráva aj.).

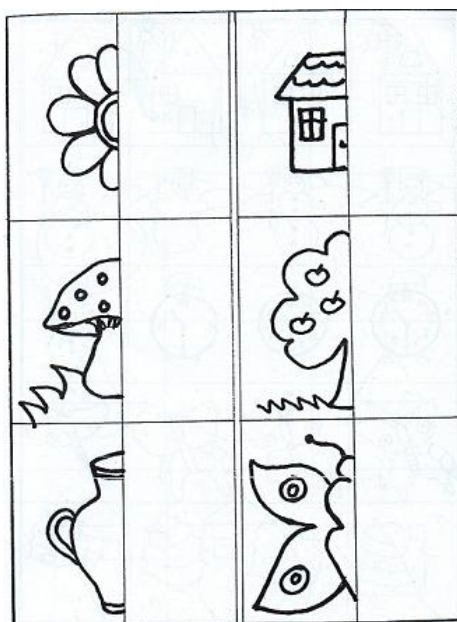
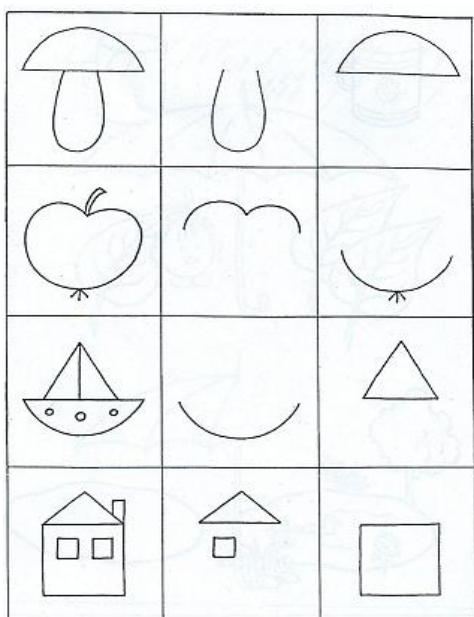
- Přiřazování barev. K této činnosti můžeme využít různé kostky, stavebnice aj. Dítě hledá předměty stejné barvy, třídí je do skupin, jmenuje jejich barvu.
- Omalovánky. Dítě vymalovává obrázek podle předlohy.
- „Čáp ztratil čepičku.“ Říkáme: „Čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku...“ Poté děti hledají předmět barvy, kterou jsme řekli. Ukázat požadovanou barvu je pro dítě těžší než přiřazování barev. Tato činnost předpokládá pasivní znalost barev.

7.2 Zraková analýza a syntéza

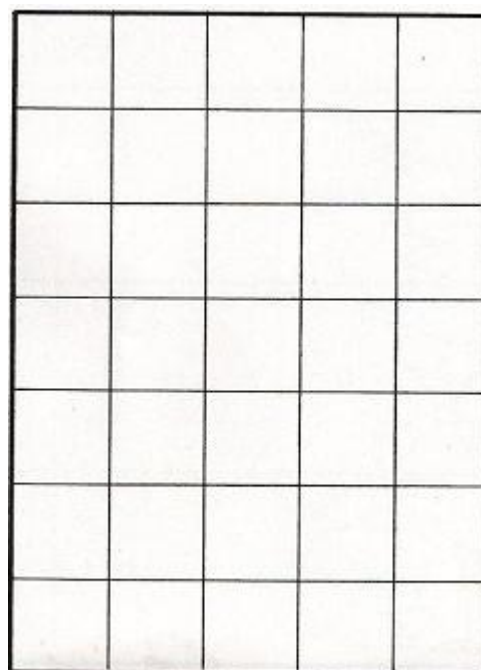
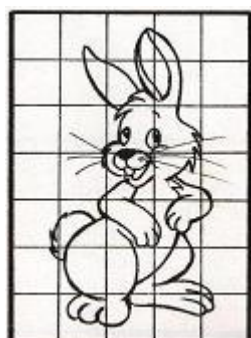
Pro nácvik zrakové analýzy a syntézy jsou velmi vhodnými činnostmi různé skládanky. Ty si můžeme samy vytvořit rozstříháním různých obrázků a pohlednic. *„Nejprve je to obrázek pouze ze dvou částí, rozdělený na poloviny. Avšak i u takto zdánlivě jednoduchého úkolu musíme mít na mysli různé stupně obtížnosti. Nejprve dítě necháme obě poloviny přikládat na předlohu. Obtížnější varianta je složit obrázek bez předlohy. Později předlohu můžeme pouze ukázat, zakrýt a dítě samo obrázek složit. Nejsložitější variantou je složit dosud neznámý obrázek bez předlohy. Dítě si musí uvědomit, čeho by viděné části mohly být součástí, a musí dokázat tyto části k sobě dobře prostorově umístit.“* (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ,

Diagnostika dítěte předškolního věku, s. 68, 2007) Postupně zvyšujeme počet částí, na které je obrázek rozstříhaný. Složitější variantou je skládání černobílých obrázků.

- Práce se stavebnicemi, kostkami, mozaikami, skládankami, puzzle aj.
- Dokreslování. Dítě dokresluje obrázek podle vzoru nebo vlastní fantazie.
Zde je nacvičován především postřeh a cit pro tvar a barvu.

- Překreslování. Dítě překresluje určitý obrazec zakreslený v síti. Tuto činnost můžeme ztížit např. zvětšováním obrázku- překreslováním do větší sítě.

7.3 Zrakové rozlišení

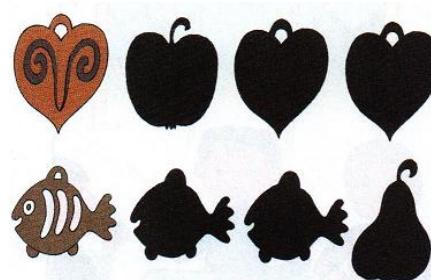
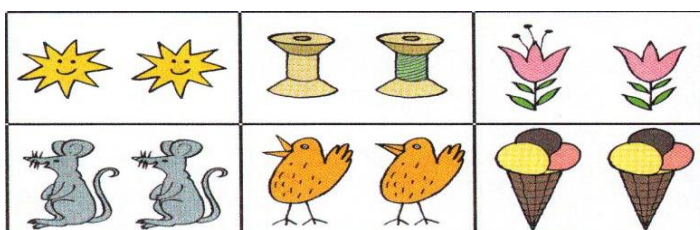
Abychom mohli porovnat dva předměty, musíme si uvědomit, které části mají shodné a které nikoliv. Zrakové rozlišení souvisí především s rozlišením barvy, velikosti, tvaru, druhu, různými polohami a detailem.

- Prohlížení obrázkových knížek. Dítě pojmenovává co je na obrázku. Vyhledává daný prvek v obrázku. Porovnává dva obrázky.
- Třídění kostek ze stavebnice. Dítě třídí kostky podle barvy, velikosti, tvaru.
- Vkládání tvarů do shodných otvorů.
- „Loto.“ Dítě vyhledává obrázky a přikládá je na šablonu. Další variantou je obrázkové domino.

- Hledání změny. Můžeme dělat změny v oblečení, v místnosti, na stole. Zpočátku je vhodné dělat změny větší. Dítě hledá, co se změnilo.
- Naše tělo. Děti srovnávají svoje tělo, řadí se od nejmenšího po nejvyššího, tvoří skupiny dle barvy vlasů apod.

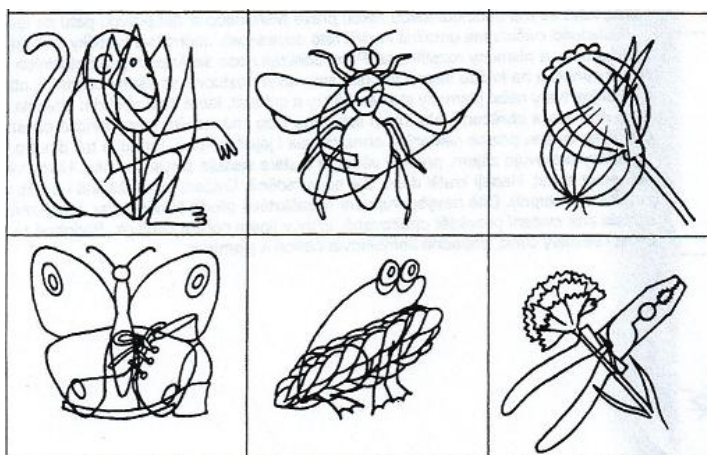
Vhodné je i využití pracovních listů s vyhledáváním jednoho tvaru lišícího se detailem, přiřazování dvojic obrázků objektu a jeho stínu, tvaru lišícího se horizontální nebo vertikální polohou aj.

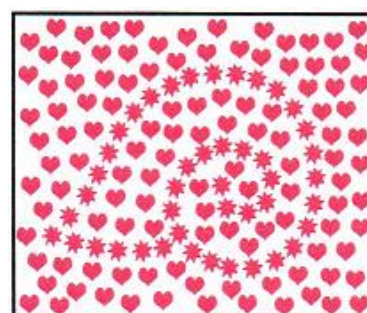
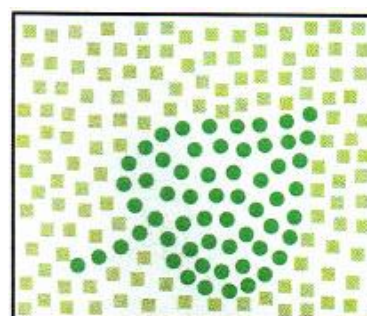
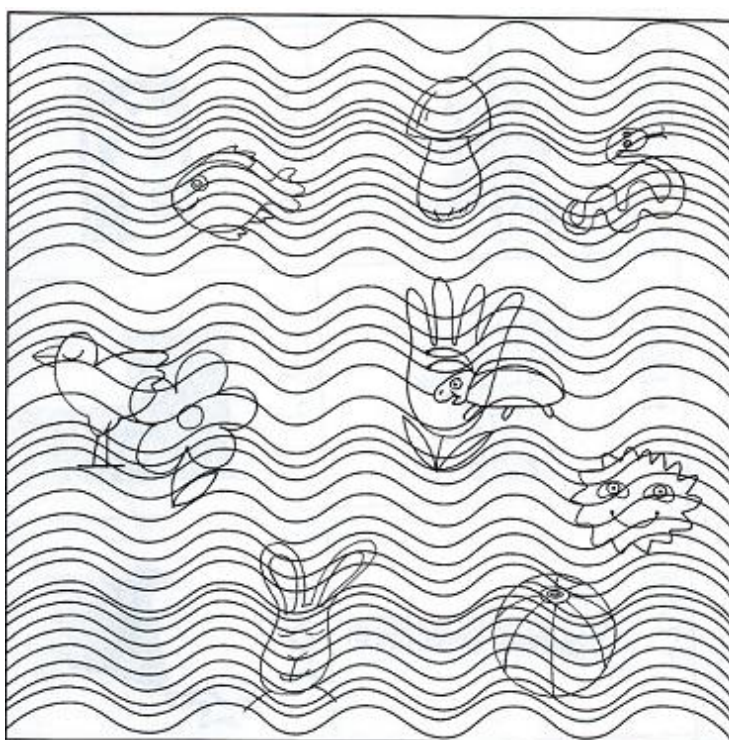
7.4 Figura a pozadí ve zrakovém vnímání

Při nácviu výběrovosti vnímání mějme na paměti, že přemíra podnětů dítěti napomáhá, ale zahlcuje jej. Může dítěti bránit soustředit se, činit jej roztržitým a zmateným. (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, 2007)

- Prohlížení obrázkových knížek. Dítě vyhledává a pojmenovává jednotlivé objekty. Nejdříve se zaměřujeme na jednodušší obrázky a postupně přecházíme ke složitějším.
- Vyhledávání částečně ukrytých objektů v obrázcích.
- Vyhledávání objektů, které se překrývají.

- Hledání obrázků ve zmeti čar, teček aj.

7.5 Orientace v prostoru

Pro schopnost orientace v prostoru je velice důležité zrakové vnímání. Prostor je definován třemi osami - horizontální, vertikální a předozadní. Při nácviku začínáme směrem vertikálním, poté předozadním a horizontálním. V předškolním věku by mělo dítě rozlišovat: nahoře – dole, vpředu – vzadu, nad – pod, vedle. Dále pojmy první, poslední, předposlední, hned před a hned za.

K obtížnějšímu patří nácvik pravolevé orientace, protože pojmy vpravo a vlevo mění svůj význam vzhledem k poloze těla. *„Nácvik pravolevé orientace začínáme na vlastním těle, kdy dítě vedeme k uvědomění si pravé a levé ruky. Využít můžeme i asociačního učení. Není vhodné říkat, že pravá ruka je ta, kterou píši nebo držím nůž, protože leváci používají levou ruku a ambidextři (obouručí) je střídají.“* (ŽÁČKOVÁ, JUCOVIČOVÁ, *Smyslové vnímání*, s. 22, 2007)

- Vyhledávání v obrázcích. Určujeme co je nahoře, dole, vpravo, vlevo, uprostřed.

- Vyhledávání objektů v místnosti. Dítě si stoupne doprostřed místnosti. Říká co je nahoře, dole. Co má za sebou, před sebou, vpravo, vlevo.
- Hledání cesty v bludištích.

- Hledání schovaného předmětu za pomoci instrukcí.
- Řada. Děti stojí v řadě. Určujeme, kdo stojí první, předposlední, hned před předposledním.
- Orientace na vlastním těle. Co máme nahoře, dole (nahore máme hlavu, dole nohy, ...). Ukážeme si levou ruku, pravou ruku, sáhní si na pravé ucho aj.
- Vycházky, výlety. Povídáme si, co vidíme vlevo, vpravo apod.

7.6 Rozvoj očních pohybu

Pro rozvoj očních pohybů je velice důležité utvářet u dítěte správné návyky. „Při listování knihou listujeme odpředu dozadu, sled obrázků pozorujeme zleva doprava. Pokud řadíme obrázky a pojmenováváme je, vždy tak činíme zleva doprava. Učíme tak dítě pozorovat obrázky ve směru, který bude později potřebovat při čtení a psaní. (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, Diagnostika dítěte předškolního věku, s. 69, 2007)

- Řazení obrázků zleva doprava.
- Pojmenovávání řady obrázků ve správném směru.

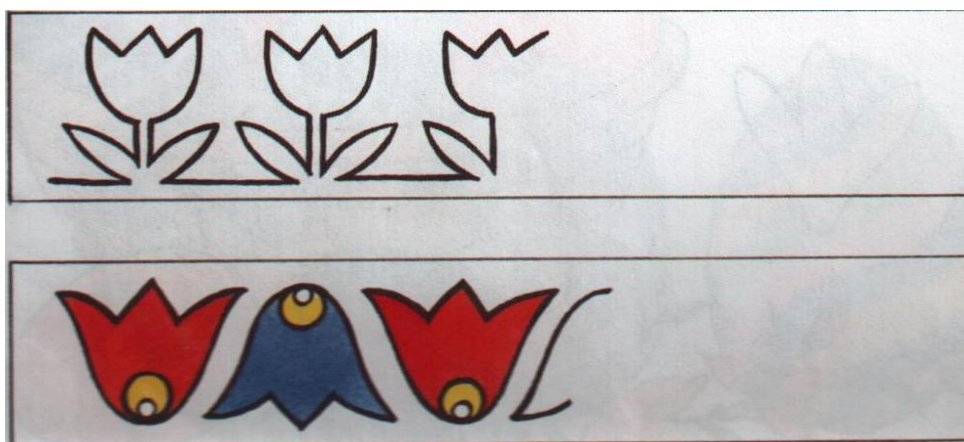

- Pracovní listy, kde dítě spojuje horizontálně položené předměty.
- Obrázky. Dítě seřazuje obrázky pro něj známé pohádky podle posloupnosti děje a poté je popíše.

7.7 Zraková paměť

Zraková paměť lze rozvíjet mnoha činnostmi. Můžeme si s dítětem zpětně povídat o různých zážitcích nebo cíleně zaměřovat jeho pozornost na určité prvky.

- Povídání si, co dítě vidělo na výletě, v zoo.
- „Pexeso.“ U mladších dětí začínáme s menším počtem dvojic,
- Dítěti ukážeme obrázek, poté jej zakryjeme a ptáme se, co vidělo. Obrázek může dítě také překreslit.
- Opakování určitého vzoru. Tuto činnost můžeme využít např. při stavění kostek, navlékání korálek, malování apod.

- „Hra na zrcadlo“. Ukážeme dítěti určité pohyby za sebou a dítě je opakuje.
- Hledání změny. Můžeme dělat změny v oblečení, v místnosti, na stole. Zpočátku je vhodné dělat změny větší. Dítě hledá, co se změnilo.
- „Kimovy hry“. Dětem předkládáme různé předměty, které po chvíli zakryjeme šátkem. Děti vyjmenovávají, co viděly. Můžeme také pracovat s různými obměnami, např. předložíme dětem několik předmětů, poté nepozorovaně dva předměty odděláme a děti hádají, které předměty chybí, co se změnilo apod.

8 AKTIVITY PRO ROZVOJ SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ

„Pokud chceme podpořit rozvoj sluchového vnímání, je na místě učit dítě naslouchat čteným pohádkám, vyprávěným příběhům, písničkám; hrát hry na lokalizaci zvuku (odkud zvuk vychází), na určení zdroje zvuku (co zvuk vydává), na naslouchání a rozeznávání zvuků z prostředí (co všechno v danou chvíli slyšíme); rozvíjet vnímání rytmu. Na tento základ můžeme navázat již obtížnějšími činnostmi jako hledání rýmů, rozpleskávání slov na slabiky (včetně jejich počtu), rozpoznání počáteční hlásky ve slově, poslední souhlásky; děti obvykle rády hrají slovní kopanou, na tichou poštu. Sluchovou paměť přirozeným způsobem rozvíjí učení se básniček, písniček, rozpočítadel, říkanek s pohybovým doprovodem, předávání vzkazů, zadávání sledu instrukcí.“ (BEDNÁŘOVÁ, ŠMARDOVÁ, Školní zralost, s. 4, 2010)

V této kapitole bych chtěla uvést zásobník her k jednotlivým oblastem sluchové percepce.

8.1 Naslouchání

Pro rozvoj naslouchání je velice důležité časté povídání s dospělým, poslech pohádek, písniček aj. Důležité je vytvářet dítěti prostředí nepřesycené sluchovými podněty. Vyvarovat se mnoha zvukovým kulisám, např. televizi. Se zvýšenou zvukovou hladinou se dítě setkává denně. Pokud chceme dítě učit naslouchat, je vhodné pravidelné čtení pohádek před spaním, prohlížení si obrázkových knih a povídání si u nich. Rodiče tyto činnosti mnohdy nahrazují televizí, ta však není ideální. U televize dítě často nenaslouchá, ale přijímá informace pouze obrazem.

- „Hra na ticho.“ Dítě sleduje, zda slyší ticho nebo různé zvuky jak přirozené (dýchání, kručení v břiše), tak i umělé (bzučení mouchy, jedoucí auta aj.).
- Napodobování zvuků. Děti napodobují např. zvuky zvířat, hodin, zvonku aj.
- Poznávání hudebních nástrojů.
- Reprodukce příběhu. Dítě si vyslechne příběh a poté má vlastními slovy popsat, o čem byl. Tímto zároveň rozvíjíme sluchovou paměť či časovou posloupnost.

- Naslouchání krokům. Jedno dítě stojí uprostřed místnosti zády k ostatním. Ti po jednom přecházejí z jedné strany místnosti na druhou. Dotyčný hádá, kolik dětí mu přešlo za zády.
- Hry pracující se zbarvením hlasu. Dítě se snaží vyjádřit radost, smutek, vztek, určitým zvukovým projevem.
- „Židličky.“ Děti chodí za doprovodu hudby kolem židliček. Když hudba přestane hrát, každý si sedne na svoji židličku.
- Nahlas, potichu, šeptem. Děti často neumí pracovat s hlasitostí. Tuto schopnost můžeme procvičovat průběžně, např. v lese mluvíme potichu, ve skalách vyvoláme ozvěnu apod. Dále můžeme tuto schopnost procvičovat např. na básničce, kdy budeme postupně zesilovat a poté zeslabovat. Paní učitelka může postupně zvedat ruku nahoru a dolů a děti podle ní reagují.
- Rychle a pomalu. Tato hra je obdobou hry nahlas, potichu, šeptem. Můžeme recitovat básničku jako pomalý šnek, poté jako rychlý zajíček.

8.2 Sluchová orientace

Nácvik sluchové orientace souvisí se schopností naslouchat. Při procvičování využíváme nejprve nepohybujícího se zdroje zvuku. Později přecházíme ke zdroji, který vydává zvuk a zároveň se pohybuje. Děti se snaží určit vzdálenost a směr odkud zvuk vychází.

- Lokalizace zvuku. Dítě poznává, co slyší a odkud zvuk vychází. Touto hrou rozvíjíme nejen naslouchání a orientaci v prostoru, ale i odlišení figury a pozadí, koncentraci pozornosti či diferenciaci.
- „Kočičko, zamňoukej!“ Děti stojí v kruhu, jeden hráč se zavázanýma očima stojí uprostřed a určuje, kdo zamňoukal.
- Hledání předmětu podle zvuku. Např. mohou děti hledat zvonící budík schovaný v místnosti.
- „Slepá bábo!“ Dítě má zavázané oči a orientuje se podle zvuků, které se ozývají při změně místa ostatních hráčů. Koho dotyčný chytí, ten si s ním vymění místo.
- Potichu, potichoučku. Děti sedí v kruhu a předávají si předmět vydávající zvuk (rolničku, svazek klíčů). Jeden hráč má zavázané oči a stojí uprostřed.

Jestliže hráč uprostřed uslyší zvuk, ukáže tím směrem. Uhodne-li, vymění si místo s tím, kdo právě předmět má.

8.3 Sluchové rozlišení

V počátcích ncviku sluchového rozlišování je vhodné začínat s porovnáváním neřečových zvuků.

- Poznávání zvuku. Dítěti zavážeme oči a poté mu předvádíme jednotlivé zvuky (stříhání papíru, mačkání, trhání) a dítě zvuk určuje.
- Poznávání písně podle melodie. Dítě poslouchá melodii písně a určuje, jak se jmenuje.
- Rozlišování jednotlivých tónů, jejich výšky, délky, intenzity, počtu. Dítě rozlišuje, zda jsou dva tóny shodné, zda mají stejnou výšku, délku, sílu. Později můžeme zapojovat zvuky řečové:
  - „Slovní kopaná.“ Děti sedí v kruhu a každý říká postupně jedno slovo. To však musí začínat na poslední slabiku slova předchozího. Pomoci si můžeme roztleskáváním slov. Obměnou hry je hledání slov na poslední písmeno. To je však pro dítě předškolního věku velmi obtížné.
  - Slova začínající stejnou slabikou. Je určena jedna slabika. A na tu nejdříve společně, později každý sám vymýšlíme co nejvíce slov. Pro ztížení můžeme na danou slabiku vymýšlet například pouze jména nebo věci.
  - Porovnávání dvojice slabik či slov, např. les – pes, váha - váhá, udice – ulice, sud – sad, koza – kosa, pára – párá).
  - Porovnávání měkkých a tvrdých slabik (di – ti - ny, dy – ty – ny).

8.4 Figura a pozadí ve sluchovém vnímání

Podstatou rozlišení figury a pozadí ve sluchovém vnímání je schopnost odlišit podstatné zvuky od nepodstatných, které vytvářejí pouze tzv. sluchovou kulisu. Zpočátku by měla být intenzita zvukové kulisy nízká, postupně ji zvyšujeme.

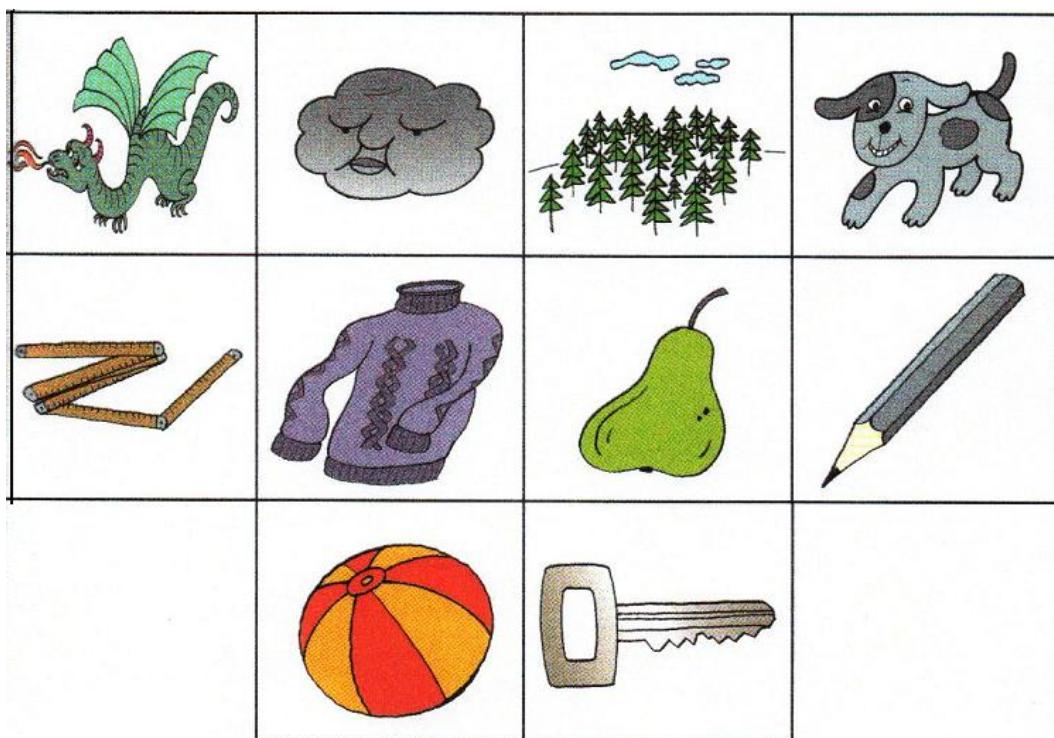
- Čtení či poslech při otevřeném okně nebo v přírodě, kde je naše činnost rušena dalšími zvuky.

- Slyšet jako kočka. Je určen zvuk nebo slovo myši, který vzbudí kočku. Děti si položí hlavu na stůl a zvednou ji tehdy, jestliže mezi ostatními zvuky zaslechnou určený zvuk.
- Vyhledávání slov v příběhu. Čteme nebo vyprávíme příběh a je dáno slovo, které když děti uslyší, tlesknou.
- „Všechno lítá co peří má.“ Říkáme: „Všechno lítá, co peří má...“ a na konec vždy zařadíme nějaké slovo (zvíře, věc aj.). Pokud toto slovo označuje živočicha nebo předmět, který létá, děti zvednou ruce.

8.5 Sluchová analýza a syntéza

Při nácviku sluchové analýzy a syntézy postupujeme stejně jako při nácviku ostatních schopností od jednoduššího k těžšímu.

- Určování hlásky. Nejdříve určujeme počáteční hlásku. Můžeme například soutěžit, kdo vymyslí nejvíce slov na určitou hlásku. Vhodné je zde i využití slovní kopané. Až později můžeme zkusit určit poslední hlásku nebo hlásku uprostřed slova.
- Vyhledávání a tvoření rýmů. Při této činnosti můžeme využít např. obrázků, které k sobě bude dítě přiřazovat podle toho, jak se rýmují.

- Vytleskávání. Dítě vytleskává po slabikách slovo či větu. Tato činnost je spojena s hlasitým odříkáváním po jednotlivých slabikách.
- Hra na robota. Vysvětlíme dítěti, že si budeme hrát na robota a budeme mu říkat trhaně různá slova. Ono bude hádat, co jsme řekli.

8.6 Vnímání rytmu

Pro nácvik vnímání a reprodukce rytmu volíme zpočátku výraznější rytmické prvky. Až posléze vybíráme hudbu, jejíž rytmus není tak výrazný.

- Vyjadřování rytmu pohybem. Děti mohou rytmus vytleskávat, vydupávat, vyťukávat aj.
- Vyjadřování rytmu graficky. Děti mohou zaznamenávat na papír (krátké tóny zaznamenávají tečkou a dlouhé tóny čárkou).
- Zpívání s doprovodem Orffových nástrojů.
- Určování shody u dvou rytmických struktur. Zahrajeme na klavír nebo vytleskáme dvě rytmické struktury. Děti poznávají, zda jsou shodné.
- „Na cizince.“ Děti si vyslechnou cizí řeč a jejich úkolem je ji napodobit. Důraz klademe na tempo řeči a intonaci.
- Vyťukávání na záda. Děti sedí v řadě za sebou. Poslední vyťuká dítěti před sebou na záda rytmickou sestavu. Ten ji předává dalšímu před sebou. První rytmus vytleská. Je rytmická sestava shodná?

Dále můžeme využít i různé tanečky, rozpočítadla, básničky, roztleskávání slov aj.

8.7 Sluchová paměť

Zpočátku je vhodné využívat jednoduchá cvičení zaměřená na zvuky neřečové. Například tleskneme a dítě má určit, kolikrát jsme tleskli. Při větších potížích si můžeme napomoci i obrázky. Například můžeme říkat zvuky zvířat a dítě má poté srovnat obrázky ve stejném pořadí. Poté přecházíme ke zvukům řečovým. (ŽÁČKOVÁ, JUCOVIČOVÁ, 2007)

- „Jel dědeček na výlet a vzal si s sebou...“ Děti sedí v kroužku. Každý řekne

úvodní větu a poté k ní dodá to, co by se sebou měl dědeček vzít (např. kufr, čepici aj.). Tyto slova se na sebe nabalují. Cílem je zapamatovat si co nejvíce věcí, které si dědeček vzal.

- Štafetová hra. Děti se rozestoupí po místnosti do kruhu tak, aby mezi nimi byly mezery. První hráč se naučí nějakou větu, běží ke druhému a text jej naučí. Takto postupujeme po kole. Poslední hráč řekne větu nahlas. Povedlo se?
- Poslech příběhu. Děti si poslechnou příběh a poté jej mají jednoduše převyprávět nebo zodpovědět otázky týkající se příběhu (zpočátku je znají předem, později již ne).
- Rozvíjení věty. Paní učitelka zadá větu holou. Děti postupně přidávají další slova a větu rozvíjí.
- Seřazování věcí. Na stůl položíme několik předmětů (začínáme s menším počtem a postupně jej zvyšujeme). Dítě poslouchá, v jakém pořadí předměty vyjmenujeme, poté je seřadí ve stejném sledu.
- Zadání úkolu. Dítěti zadáme úkol, např. vezmeš tužku, namaluješ sluníčko, složíš papír a položíš jej do pravého horního rohu stolu. Dítě poté vykoná zadaný úkol. Počet úkonů postupně zvyšujeme.

Vědomé zapamatování můžeme rozvíjet také učením básniček, písniček, říkanek aj.

9 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ

9.1 Cíl a hypotéza průzkumu

Cíl průzkumu je zaměřen na úroveň rozvíjení zrakové a sluchové percepce dětí v mateřských školách. Snahou je zjistit, jakou hodnotu přiřkládají učitelky rozvoji zrakové a sluchové percepce u dětí předškolního věku a jak tuto percepci rozvíjí.

Průzkum charakterizuje hypotéza, která vznikla na základě zkušenosti průzkumníka a jeho pozorování. Je zde předpokládáno, že učitelé přiřkládají velký důraz možnosti úspěchu po nástupu do základní školy rozvoji zrakové a sluchové percepce v mateřských školách.

9.2 Metoda průzkumu

Jako metodu mého průzkumu jsem si vybrala dotazník. *„Jak už název nasvědčuje, slovo „dotazník“ se spojuje s „dotazováním“, s otázkami. Je to způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Dotazník je nejméně frekventovanější metodou zjišťování údajů.“* (GAVORA, Úvod do pedagogického výzkumu, s. 99, 2000)

Dotazník tohoto průzkumu se skládá ze tří částí. V první části přibližují respondentům (tj. osoba, která vyplňuje dotazník) účel vzniku tohoto dotazníku a jeho cíle. Druhá část obsahuje otázky zjišťující základní údaje respondenta. Třetí část se věnuje otázkám zaměřeným na danou problematiku průzkumu. V závěru je pak poděkování respondentovi za jeho spolupráci.

„Základní dělení otázek v dotazníku je podle stupně otevřenosti. Rozlišují se otázky uzavřené, poloúvřené a otevřené“ (GAVORA, Úvod do pedagogického výzkumu, s. 102, 2000) Zde jsou obsaženy všechny druhy otázek. Dotazník, který je součástí méj bakalářské práce obsahuje pět otázek zjišťujících základní údaje respondenta. Poté následuje dvanáct otázek věnujících se dané problematice.

9.3 Charakteristika průzkumu

Dotazníků jsem rozdala celkem sedmdesát do osmnácti mateřských škol. Z toho osm mateřských škol je ve městě a deset na vesnici. Z celkového počtu sedmdesáti rozdaných dotazníků, se jich vrátilo padesát čtyři. Návratnost tedy činí sedmdesát sedm procent.

9.4 Analýza dotazníků

Analýza dotazníků se bude věnovat postupně jednotlivým otázkám. Odpovědi budou zpracovány v procentech a zobrazeny v grafech. Procenta budou zaokrouhlena na celá čísla.

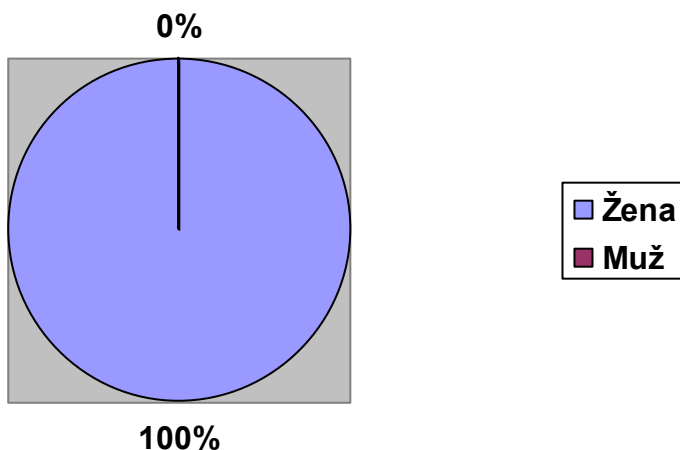
Základní údaje respondentů:

➤ Pohlaví:

Žena = 54 odpovědí = 100%

Muž = 0 odpovědí = 0 %

Graf č. 1

Z grafu č. 1 vyplývá, že 100% učitelů v osmnácti mateřských školách do kterých jsem dotazník rozdala jsou ženy.

➤ Věk:

19 – 29 let = 8 odpovědí = 15 %

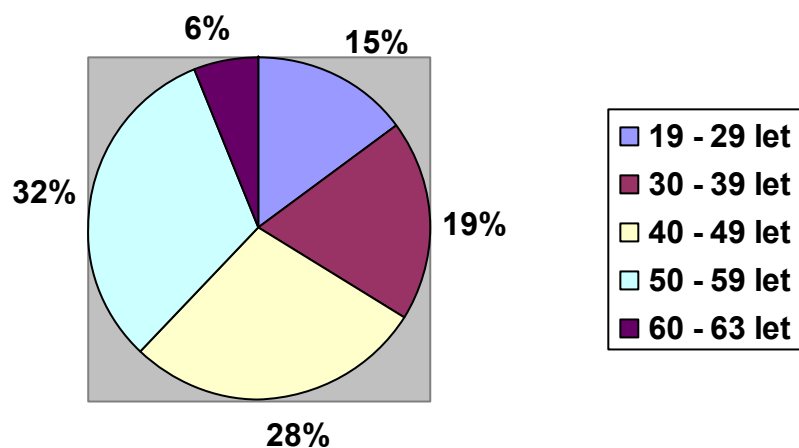
30 – 39 let = 10 odpovědí = 19 %

40 – 49 let = 15 odpovědí = 28 %

50 – 59 let = 18 odpovědí = 32 %

60 – 63 let = 3 odpovědi = 6 %

Graf č. 2

Z grafu č. 2 vyplývá, že nejvíce učitelek pracujících v těchto MŠ je ve věku 50 - 59 let. Další jsou učitelky ve věku 40 – 49 let, 30 – 39 let, 19 – 29 let a nejméně je učitelek ve věku 60 – 63 let.

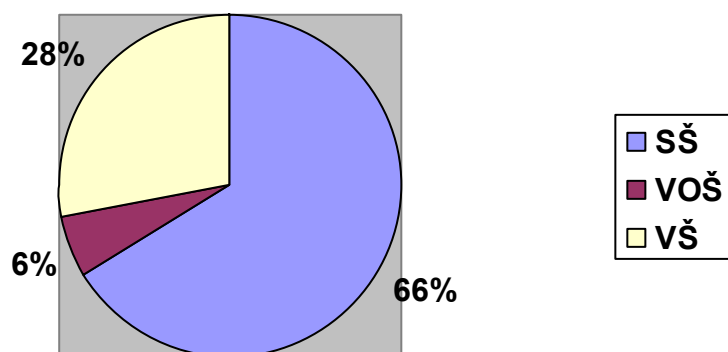
➤ Vzdělání:

SŠ = 36 odpovědí = 66 %

VOŠ = 3 odpovědi = 6 %

VŠ = 15 odpovědí = 28 %

Graf č. 3

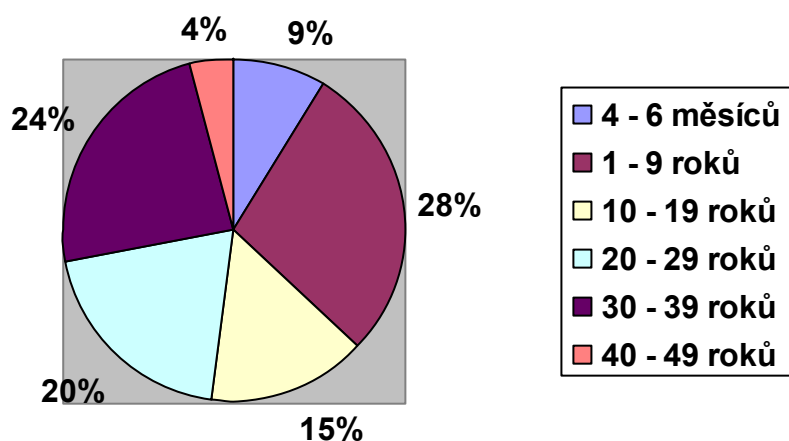

Z grafu č. 3 vyplývá, že 66% učitelek v MŠ má pouze střední školu, 28% má vysokou školu a 6% má vyšší odborné vzdělání. Díky změnám v požadavcích na učitele mateřských škol by se dalo předpokládat, že nejvíce učitelek, které mají vysokou školu, budou ve věku mezi dvaceti až třiceti lety. V dotaznících, které jsem získala, se však tato domněnka nepotvrdila. Vzdělání na vysoké škole bylo zastoupeno ve všech věkových kategoriích.

➤ Délka praxe:

4 – 6 měsíců	= 5 odpovědí	= 9 %
1 – 9 roků	= 15 odpovědí	= 28 %
10 – 19 roků	= 8 odpovědí	= 15 %
20 – 29 roků	= 11 odpovědí	= 20 %
30 – 39 roků	= 13 odpovědí	= 24 %
40 – 45 roků	= 2 odpovědi	= 4 %

Graf č. 4

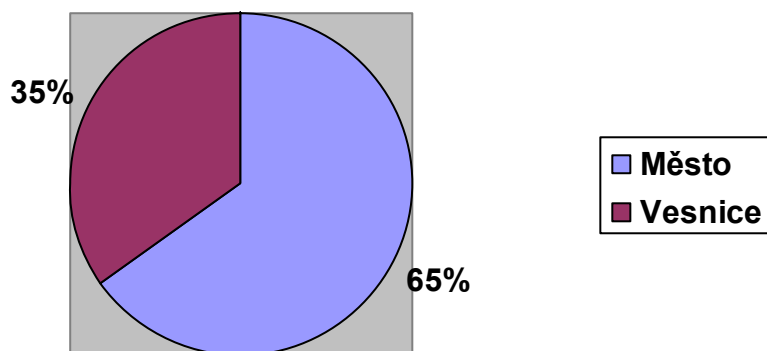

Z grafu č. 4 vyplývá, že nejvíce učitelek je s délkou praxe 1 – 9 roků, 30 – 39 roků a 20 – 29 roků. Následují je učitelky s délkou praxe 10 – 19 roků a nejméně je učitelek s délkou praxe 4 – 6 měsíců a 40 – 45 roků. Výsledky délky praxe většinou odpovídají věku učitelek.

➤ Umístění MŠ:

Město	= 35 odpovědí	= 65 %
Vesnice	= 19 odpovědí	= 35 %

Graf č. 5

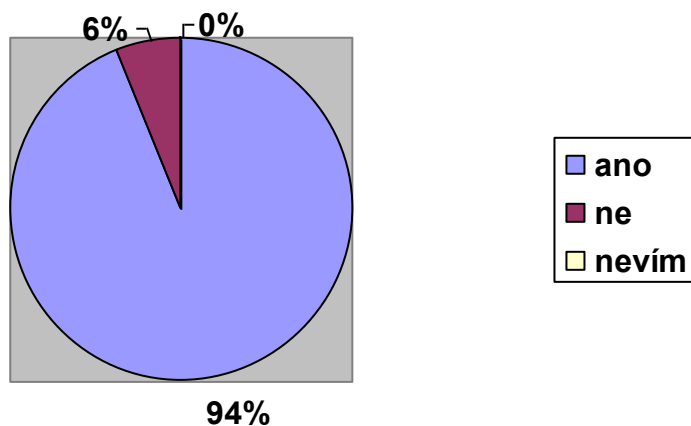
Z grafu č. 5 vyplývá, že 65% rozdaných dotazníků vyplnily učitelky pracující v mateřských školách umístěných ve městech. Pouze 35% vyplnily učitelky z mateřských škol na vesnicích. Myslím si, že tato skutečnost je výrazně ovlivněna tím, že městské mateřské školy mají více oddělení a tím i více učitelek. K tomuto závěru jsem došla z toho důvodu, že jsem dotazníky rozdala do osmi mateřských škol umístěných ve městech a deseti mateřských škol umístěných na vesnici.

➤ Otázka č. 1

Myslíte si, že rozvoj zrakové a sluchové percepce v předškolním věku je rozhodující pro úspěšnost dítěte při vstupu do ZŠ?

- a) ano = 51 odpovědí = 94%
- b) ne = 3 odpovědi = 6%
- c) nevím = 0 odpovědí = 0%

Graf č. 6

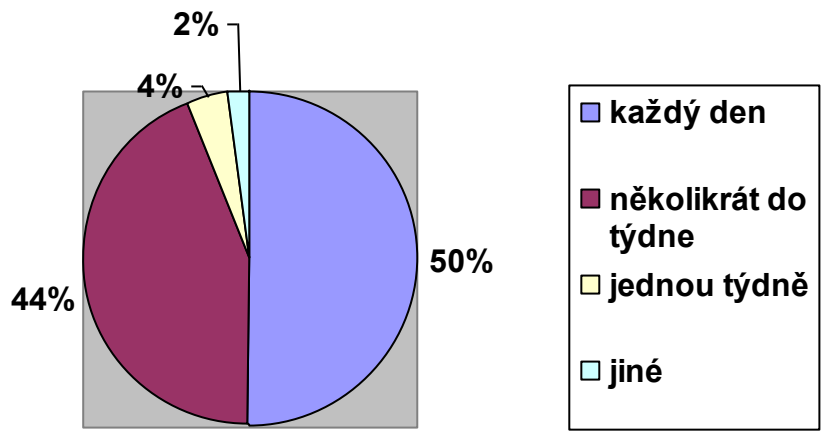
Z grafu č. 6 je patrné, že 94% učitelek mateřských škol přikládá rozvoji zrakové a sluchové percepce v mateřských školách veliký důraz a myslí si, že rozvoj této percepce je rozhodující pro úspěšnost dítěte při vstupu do MŠ. Pouze 6% si myslí, že rozvoj zrakové a sluchové percepce není rozhodující pro úspěšnost dítěte při vstupu do ZŠ.

➤ **Otázka č. 2**

Jak často zařazujete činnosti na rozvoj zrakové a sluchové percepce?

- a) každý den = 27 odpovědí = 50%
- b) několikrát do týdne = 24 odpovědí = 44%
- c) jednou týdně = 2 odpovědi = 4%
- d) jiné = 1 odpověď (dle potřeby) = 2%

Graf č. 7

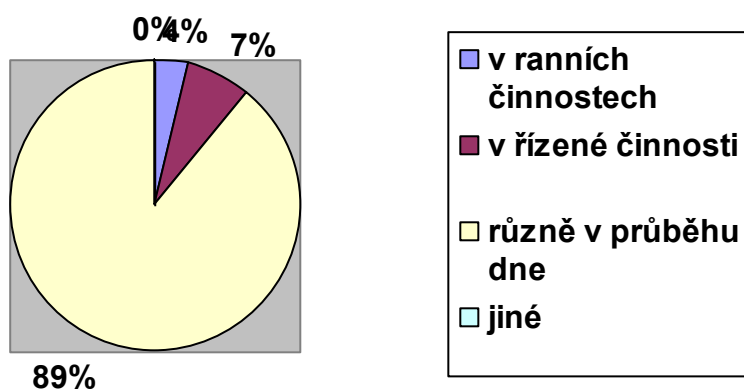
Z grafu č. 7 je patrné, že většina učitelek zařazuje činnosti na rozvoj zrakové a sluchové percepce pravidelně. Celých 50% učitelek zařazuje tyto činnosti každý den a 44% několikrát do týdne. Pouze 4% zařazují činnosti jednou týdně a 2% dle potřeby.

➤ **Otázka č. 3**

Ve které části dne tyto činnosti zařazujete?

- a) v ranních činnostech = 2 odpovědi = 4%
- b) v řízené činnosti = 4 odpovědi = 7%
- c) různě v průběhu dne = 48 odpovědí = 89%
- d) jiné = 0 odpovědí = 0%

Graf č. 8

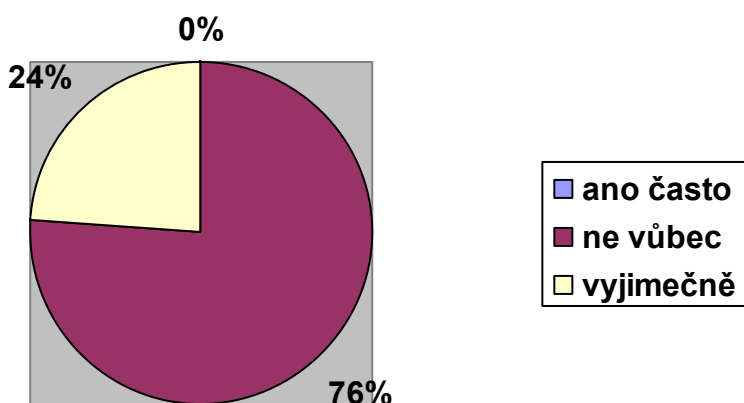
Z grafu č. 8 je patrné, že většina učitelek zařazuje činnosti na rozvoj zrakové a sluchové percepce různě v průběhu dne. 4% je zařazují pouze v ranních činnostech a 7% v řízené činnosti.

➤ Otázka č. 4

Využíváte při rozvíjení zrakové a sluchové percepce počítače?

- a) ano často = 0 odpovědí = 0%
- b) ne vůbec = 41 odpovědí = 76%
- c) vyjimečně = 13 odpovědí = 24%

Graf č. 9

Na grafu č. 9 vidíme, že 76% učitelek k rozvíjení zrakové a sluchové percepce vůbec nepoužívá počítače a 24% je využívá pouze vyjimečně.

➤ Otázka č. 5

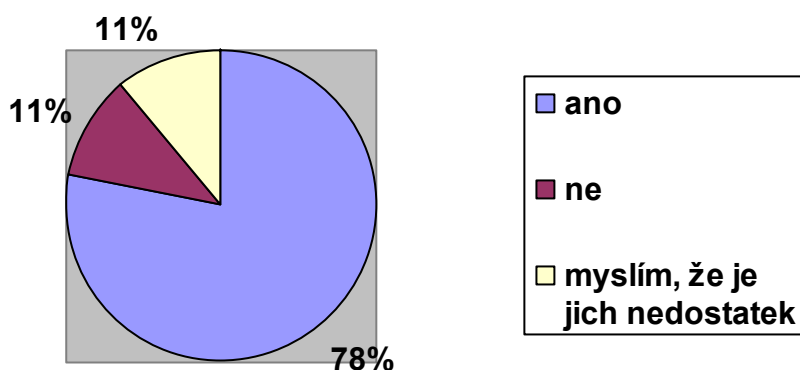
Vyhovuje Vám současná nabídka titulů nabízejících činnosti pro rozvoj zrakové a sluchové percepce?

a) ano = 42 odpovědí = 78%

b) ne = 6 odpovědí = 11%

c) myslím, že je jich nedostatek = 6 odpovědí = 11%

Graf č. 10

Z grafu č. 10 vyplývá, že 78% učitelek vyhovuje současná nabídka titulů pro rozvoj zrakové a sluchové percepce, 11% nevyhovuje a 11% si myslí, že je těchto materiálů nedostatek. Myslím si, že tato otázka je ovlivněna i tím, jaký přehled učitelky mateřských škol o těchto materiálech mají.

Můžete doporučit některou knihu, internetové stránky, či jiné Vámi osvědčené zdroje?

- literatura: Barevné kamínky Příkrylová M.

Brzy budu počtářem Kárová V.

Diagnostika dítěte předškolního věku Bednářová J.

Diagnostika předškoláka Klenková J., Kolbábková H.

Filipova dobrodružství Kamenská

Předcházíme poruchám učení Sindelarová B.

Rok s krtkem Sloupová M.

Rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek Zelinková O.

Rozvíjíme emoce dětí Pfeffer S.

Rozvoj zrakového vnímání Bednářová J.

Šimonovy pracovní listy Pilařová M.

Školní zralost Bednářová J.

- internet: metodický portál RVP, předškoláci.cz, dětské stránky.cz

- další: Předškolákovy týdeníčky pro chytré hlavičky Jízda tužkou, časopis Sluníčko, Filipova dobrodružství

➤ Otázka č. 6

Jakým činností na rozvoj zrakové percepce dáváte přednost?

(Můžete označit více možností.)

Zde je rozpracovaná tabulka označení jednotlivých možností.

	Počet označení
a) pracovním listům	40 označení
b) omalovánkám, domalovánkám,...	28 označení
c) pexesu, puzzle,...	38 označení
d) didaktickým hrám	39 označení
e) manipulačním činnostem	34 označení
f) dalším činnostem: hádankám, „Logicu“, mozaikám, skládačkám, třídění materiálů	

Z tabulky vyplývá, že učitelky pro rozvoj zrakové percepce nejvíce užívají pracovních listů, didaktických her pexeso, puzzle. Již méně využívají manipulační činnosti a nejméně pracují s omalovánkami a domalovánkami. Ke své práci dále užívají hru „Logico“, mazaiky a různé třídění materiálů.

➤ Otázka č. 7

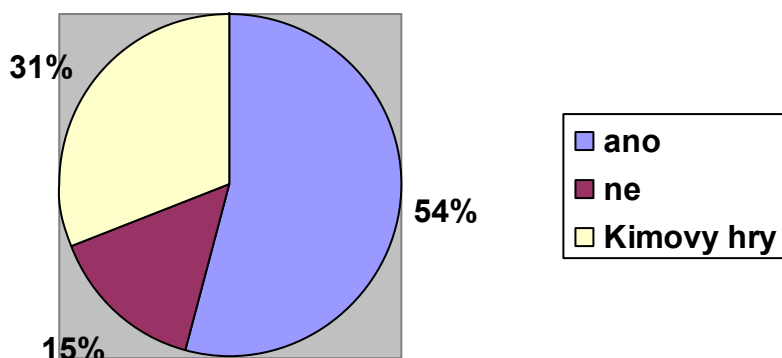
Využíváte při práci s dětmi Kimovy hry?

a) ano = 29 odpovědí = 54%

b) ne = 8 odpovědí = 15%

c) Kimovy hry neznám = 17 odpovědí = 31%

Graf č. 11

Z grafu č. 11 vyplývá, že 54% učitelek využívá při své práci Kimovy hry, 15% Kimovy hry nevyužívá a 31% Kimovy hry nezná. Je možné, že učitelky tyto hry využívají, pouze neví, že se takto jmenují.

➤ Otázka č. 8

Jakým činnostem na rozvoj sluchové percepce dáváte přednost?
(Můžete označit více možností.)

Zde je rozpracovaná tabulka označení jednotlivých možností.

	Počet označení
a) naslouchání	24 označení
b) poznávání zvuků	34 označení
c) rytmizaci	43 označení
d) písničkám, básničkám	45 označení
e) didaktickým hrám	32 označení
f) dalším činnostem: říkadlům, rýmům, hře na Orffovy a jiné nástroje, „hře na ticho“, hádankám, relaxační hudbě, koncertům, zvukům v přírodě, smyslovým hrám	

Z tabulky vyplývá, že učitelky pro rozvoj sluchové percepce nejvíce používají písničky, básničky a rytmizaci. Již méně pracují s poznáváním zvuků a didaktickými hrami. Nejméně využívají naslouchání. Ke své práci dále používají

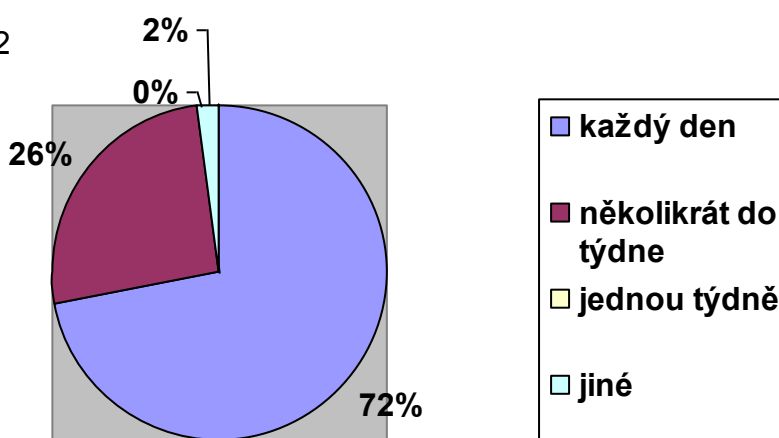
různé rýmy, hru „Na ticho“, smyslové hry, poslouchání relaxační hudby, zvuků přírody aj.

➤ **Otázka č. 9**

Jak často využíváte při práci s dětmi písničky a básničky?

- a) každý den = 39 odpovědí = 72%
- b) několikrát do týdne = 14 odpovědí = 26%
- c) jednou týdně = 0 odpovědí = 0%
- d) jiné: 1 odpověď (každý den písničky a několikrát do týdne básničky) = 2%

Graf č. 12

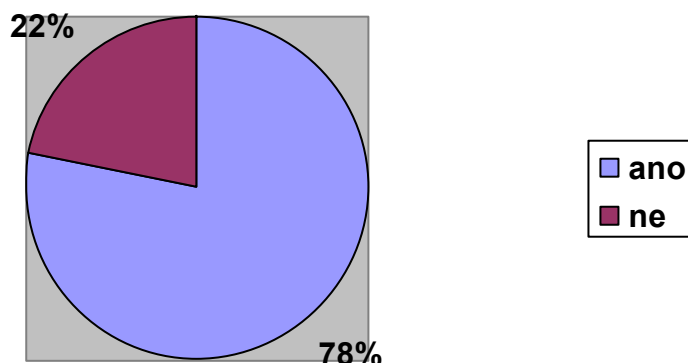
Z grafu č. 12 je patrné, že 72% učitelek využívá při své práci každý den písničky a básničky. 26% je využívá několikrát do týdne a 2% jednou týdně.

➤ **Otázka č. 10**

Máte ve třídě klavír (popř. klávesy)?

- a) ano = 42 odpovědí = 78%
- b) ne = 12 odpovědí = 22%

Graf č. 13

Z grafu č. 13 vyplývá, že 78% učitelek má ve své třídě klavír nebo klávesy. 22% učitelek ve své třídě klavír ani klávesy nemá.

➤ Otázka č. 11

Dětem před spaním spíše čtete nebo pouštíte pohádky na CD?

a) čtu = 35 odpovědí = 65%

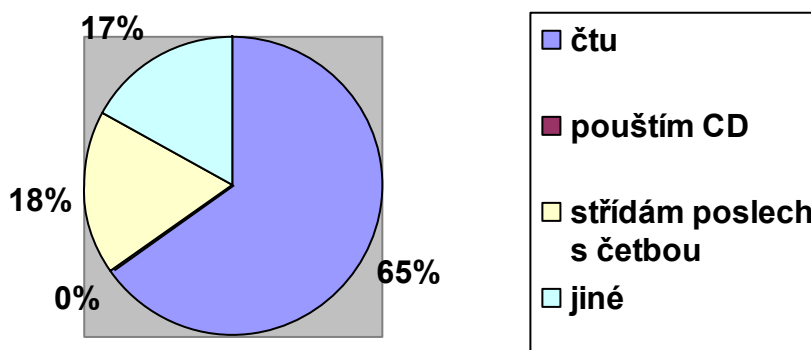
b) pouštím CD = 0 odpovědí = 0%

c) střídám poslech s četbou = 10 odpovědí = 18%

d) jiné = 9 odpovědí = 17%

- čtu, nebo pouštím relaxační CD = 2 odpovědi
- čtu nebo zpívám = 1 odpověď
- čtu, zpívám nebo pouštím relaxační CD = 1 odpověď
- střídám poslech, četbu a zpěv = 1 odpověď
- čtu nebo si vyprávíme = 2 odpovědi
- čtu dvě pohádky a pak pustím CD = 1 odpověď
- pracuji v polodenní třídě, kde děti po obědě odchází domů = 1 odpověď

Graf č. 14

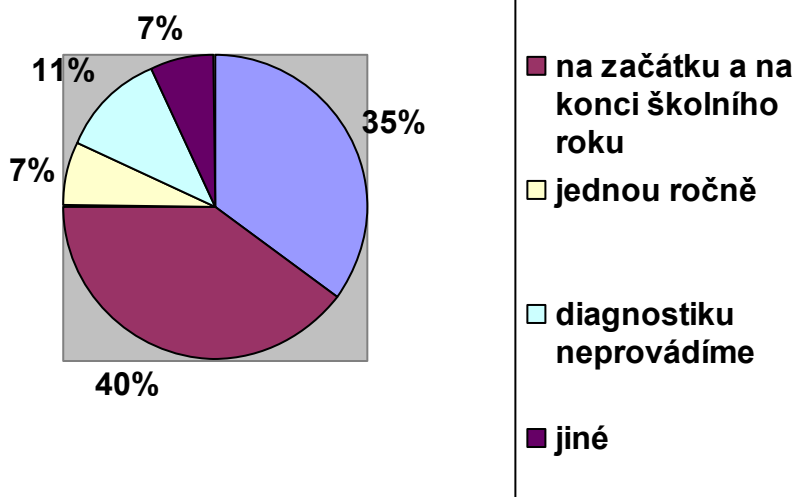
Z grafu č. 14 vyplývá, že 65% učitelek dětem před spaním čte. Žádná učitelka nepouští dětem pouze CD, 18% střídá poslech s četbou. 17% odpovědělo jinak. Mezi tyto odpovědi patří zpěv, vyprávění a střídání různých jiných činností.

➤ Otázka č. 12

Kolikrát ročně provádíte diagnostiku zrakové a sluchové percepce?

- a) každého čtvrt roku = 19 odpovědí = 35%
- b) na začátku a na konci školního roku = 21 odpovědí = 40%
- c) jednou ročně = 4 odpovědi = 7%
- d) diagnostiku neprovádíme = 6 odpovědí = 11%
- e) jiné = 4 odpovědi = 7%
  - průběžně = 1 odpověď
  - na začátku školního roku a v pololetí = 2 odpovědi
  - na začátku školního roku = 1 odpověď

Graf č. 15

Z grafu č. 15 je patrné, že 35% učitelek provádí diagnostiku zrakové a sluchové percepce každého čtvrt roku, 40% ji provádí na začátku a na konci školního roku, 7% jednou ročně a 11% se diagnostikou nezabývá vůbec. Jiné odpovědi tvořily 7%. Sem patří provádění průběžné diagnostiky, diagnostika na začátku a v pololetí školního roku a diagnostika pouze na začátku roku.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo přiblížit jejím čtenářům problematiku rozvoje zrakové a sluchové percepce u dětí předškolního věku, seznámit je s jednotlivými oblastmi. Dále měla práce nabídnout zásobník her a činností, které můžeme při rozvíjení percepce využít a zásady pro tyto činnosti.

Dalším cílem bylo zjistit, jakou hodnotu přikládají učitelky rozvíjení zrakové a sluchové percepce v mateřských školách a jak ji rozvíjejí. Tento cíl navazoval na hypotézu, ve které je předpokládáno, že učitelé přikládají velký důraz možnosti úspěchu po nástupu do základní školy rozvoji zrakové a sluchové percepce v mateřských školách. Tento cíl jsem splnila za pomoci průzkumného šetření, které probíhalo metodou dotazníků.

Lze říci, že cíle bakalářské práce byly naplněny. Bakalářská práce obsahuje teoretické část, kterou doplňují zásobníky her a činností v praktické části. Dále je zde průzkumné šetření, které potvrdilo důraz kladený na rozvoj zrakové a sluchové percepce učitelkami mateřských škol.

LITERATURA

CSÖRGŐ A. *Dětský rok : velká kniha*. Vyd. 1. Ostrava: Librex, 1996. 176 s.
ISBN 80-85987-54-6.

CSÖRGŐ A. *Velká kniha malého školáka*. Vyd. 2. Ostrava: Librex, 1996. 176 s.
ISBN 80-85987-06-6.

BEDNÁŘOVÁ J. *Rozvoj zrakového vnímání pro děti od 3 do 5 let : jak krtek Barbora uviděl svět*. Brno: Computer Press, 2009. 64 s. ISBN 978-80-251-2440-6.

BEDNÁŘOVÁ J., ŠMARDOVÁ V. *Diagnostika dítěte předškolního věku : co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007. 212 s.
ISBN 978-80-251-1829-0.

BEDNÁŘOVÁ J., ŠMARDOVÁ V. *Školní zralost : co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2010. 100 s.
ISBN 978-80-251-2569-4.

ČÁP J., ČECHOVÁ V., ROZSYPALOVÁ M. *Psychologie 1 : obecná psychologie pro 1. ročník středních pedagogických škol*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1995. 196 s. ISBN 80-04-26627-4.

HOLOUŠOVÁ D., KROBOTOVÁ M. *Diplomové a závěrečné práce*. Vyd. 2. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008. 117 s. ISBN 80-244-1237-3.

JUKLOVÁ K. *Základy obecné psychologie*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. 56 s. ISBN 978-80-7435-054-2.

KOLLÁRIKOVÁ Z., PUPALA B. *Předškolní a primární pedagogika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. 456 s. ISBN 978-80-7367-828-9.

KREJČÍKOVÁ E. *Vývojová psychologie pro učitele*. Vyd. 1/1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 110 s.

KURIZ J., VAŠINA L. *Obecná a ontogenetická psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Brno: Rektorát Univerzity J. E. Purkyně, 1987. 258 s.

KUTÁLKOVÁ D. *Jak připravit dítě do 1. třídy*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2005. 168 s. ISBN 80-247-1040-4.

LANGMEIER J., KREJČÍŘOVÁ D. *Vývojová psychologie*. Vyd. 3. Praha: Grada Publish, 1998. 344 s. ISBN 80-7169-159-X.

MATĚJČEK Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2005. 182 s. ISBN 80-247-0870-1.

NAKONEČNÝ M. *Úvod do psychologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2003. 507 s. ISBN 80-200-0993-0.

POKORNÁ V. *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení : rozvoj vnímání a poznávání*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2000. 156 s. ISBN 80-7178-248-3.

POKORNÁ V. *Rozvoj vnímání a poznávání 1*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 88 s. ISBN 80-7178-400-1.

ŘÍČAN P. *Psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2009. 304 s. ISBN 987-80-7367-560-8.

SKORUNKOVÁ R. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 69 s. ISBN 978-80-7041-956-4.

SMOLÍKOVÁ K. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004. 48 s.

SPÁČILOVÁ H., ŠUBOVÁ L. *Příprava žáka na psaní: rozvíjení grafomotoriky a zrakového vnímání*. Vyd. 1. Olomouc: UP, 2004. 87 s. ISBN 80-244-0761-2.

ŠTEFANOVIČ J. *Psychologie pro gymnázia a pedagogické školy*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976. 324 s.

VÁGNEROVÁ M. *Psychologie*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita, 2001. 71 s.
ISBN 80-7083-548-6.

ZELINKOVÁ O. *Poruchy učení*. Vyd. 10. Praha: Portál, 2003. 265 s.
ISBN 80-7178-800-7.

ŽÁČKOVÁ H., JUCOVIČOVÁ D. *Smyslové vnímání*. Vyd. 2. Praha: D+H, 2007.
68 s. ISBN 978-80-903579-9-0.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Pohlaví.....	43
Graf č. 2 – Věk.....	44
Graf č. 3 – Vzdělání.....	44
Graf č. 4 – Délka praxe	45
Graf č. 5 – Umístění MŠ.....	46
Graf č. 6 – Vyhodnocení otázky č. 1.....	46
Graf č. 7 – Vyhodnocení otázky č. 2.....	47
Graf č. 8 – Vyhodnocení otázky č. 3.....	48
Graf č. 9 – Vyhodnocení otázky č. 4.....	48
Graf č. 10 – Vyhodnocení otázky č. 5.....	49
Graf č. 11 – Vyhodnocení otázky č. 7.....	51
Graf č. 12 – Vyhodnocení otázky č. 9.....	52
Graf č. 13 – Vyhodnocení otázky č. 10.....	52
Graf č. 14 – Vyhodnocení otázky č. 11.....	53
Graf č. 15 – Vyhodnocení otázky č. 12.....	54

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha je samostatnou součástí bakalářské práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Markéta Smutná
Katedra:	Českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Bartoňová
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Rozvoj zrakové a sluchové percepce u dětí předškolního věku
Název v angličtině:	Visual and auditory development perception of the preschool children.
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá rozvojem zrakové a sluchové percepce u dětí předškolního věku. Popisuje jednotlivé oblasti a poskytuje zásobník her a činností k jejich rozvoji. Dále obsahuje průzkumné šetření zabývající se pohledem učitelek mateřských škol na rozvoj zrakové a sluchové percepce.
Klíčová slova:	percepce, zrak, sluch, dítě, předškolní věk
Anotace v angličtině:	The Bachelor thesis deals about visual and auditory development perception of the preschool children. It defines particular area and provides container of the games and activities for their development. It also contains an exploratory investigation. It solves a view of the teachers in kindergartens to develop visual and auditory perception.
Klíčová slova v angličtině:	perception, visual, auditory, child, preschool age
Přílohy vázané v práci:	dotazník
Rozsah práce:	61 stran
Jazyk práce:	český

Vážená paní učitelko/ vážený pane učiteli,
jmenuji se Markéta Smutná a jsem studentkou 3. ročníku učitelství pro mateřské školy na UP v Olomouci. Tento dotazník je součástí méjí bakalářské práce: Rozvoj zrakové a sluchové percepce u dětí předškolního věku. Pomocí něj bych ráda zjistila, jak učitelky/učitelé rozvíjejí zrakovou a sluchovou percepci u těchto dětí. Ráda bych Vás poprosila o jeho vyplnění. Dotazník je anonymní a údaje budou využity pouze v méjí bakalářské práci.

Dle vlastního uvážení a pravdivosti zakroužkujte vaší odpověď.

Pohlaví: žena/muž

Věk: .....

Vzdělání: .....

Délka praxe:.....

Umístění MŠ, kde pracujete: město/ vesnice

1) Myslíte si, že rozvoj zrakové a sluchové percepce v předškolním věku je rozhodující pro úspěšnost dítěte při vstupu do ZŠ?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

2) Jak často zařazujete činnosti na rozvoj zrakové a sluchové percepce?

- a) každý den
- b) několikrát do týdne
- c) jednou týdně
- d) jiné.....

3) Ve které části dne tyto činnosti zařazujete?

- a) v ranních činnostech
- b) v řízené činnosti
- c) různě v průběhu dne
- d) jiné.....

- 4) Využíváte při rozvíjení zrakové a sluchové percepce počítače?
- a) ano často
  - b) ne vůbec
  - c) výjimečně
- 5) Vyhovuje Vám současná nabídka titulů nabízejících činnosti pro rozvoj zrakové a sluchové percepce?
- a) ano
  - b) ne
  - c) myslím, že je jich nedostatek

Můžete doporučit některou knihu, internetové stránky, či jiné Vámi osvědčené zdroje?

.....
.....
.....

6) Jakým činnostem na rozvoj zrakové percepce dáváte přednost?

(Můžete označit více možností)

- a) pracovním listům
- b) omalovánkám, domalovánkám,...
- c) pexesu, puzzle,...
- d) didaktickým hrám
- e) manipulačním činnostem
- f) dalším činnostem (uved'te jakým).....

.....

7) Využíváte při práci s dětmi Kimovy hry?

- a) ano
- b) ne
- c) Kimovy hry neznám

8) Jakým činnostem na rozvoj sluchové percepce dáváte přednost?

(Můžete označit více možností)

- a) naslouchání
- b) poznávání zvuků
- c) rytmizace
- d) písničkám, básničkám
- e) didaktickým hrám
- f) dalším činnostem (uved'te jakým).....

.....

9) Jak často využíváte při práci s dětmi písničky a básničky?

- a) každý den
- b) několikrát do týdne
- c) jednou týdně
- d) jiné.....

10) Máte ve třídě klavír (popř. klávesy)?

- a) ano
- b) ne

11) Dětem před spaním spíše čtete nebo pouštíte pohádky na CD?

- a) čtu
- b) pouštím CD
- c) střídám poslech s četbou
- d) jiné.....

12) Kolikrát ročně provádíte diagnostiku zrakové a sluchové percepce?

- a) každého čtvrt roku
- b) na začátku a na konci školního roku
- c) jednou ročně
- d) diagnostiku neprovádíme
- e) jiné.....

Děkuji za spolupráci.